

San Pablobi ROMANO Bainni utire toyani saobi

Saludo

¹ Yë'ë, Pablo, Jesucristo ta'yejeiye yo'o conguë, Riusu cuencueni raosi'quë sëani, Riusu cocarebare quëani achoguë ba'iyë yë'ë.

² Riusu ira bain cuencueni ai ba'irëña raosi'cuabi baguë te'e ruiñe ba'i cocarebare toyani jo'cajën,

³ Riusu Zin, mai Ëjaguë Jesucristo, baguë raija'yete quëani jo'cajën ba'nhuë. Baguë bainguë'ru ba'iyete cato, mai ira taita ba'isi'quë David hue'eguë, baguë bainguë yo'je raija'guë baji'i.

⁴ Ja'nca ba'iguëta'an, Riusubi si'a jëja baguë ta'yejeiyete yo'oni ëñoguë, baguë Zinrebare baguëte re'huani go'ya rai güeseni, maire ëñobi.

⁵ Ja'nca ëñoguë, maire conreba conguë, baguë cocareba quëani achocuare maire re'huani raobi. Si'a bainbi achani, Cristoni si'a recoyo ro'taja'bë caguë, Cristo ba'iyete quëani achocuare maire raobi.

⁶ Ja'nca raoguë, güina'ru mësacuare'ga Jesucristo bainre cuencueni re'huaye ro'taji Riusu.

⁷ Ja'nca sëani, mësacua Roma huë'e jobo ba'icua, Riusu yësi'cua, Cristo bain te'e ruiñe ba'icua'ru cuencueni re'huasi'cua, mësacuanì ën cocare toyani saoyë yë'ë. Mai Taita Riusu, mai Ëjaguë Jesucristo naconi, bacuabi mësacuanì ai ta'yejeiye

conreba conja'bë, cayë. Mësacuani bojo reconoña huanofne ba'icuaire re'huaja'bë cayë. Mësacua recoyo bojojën ba'ijë'en, cayë.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Ru'ru, ëñere quëayë yë'ë. Si'a ën yija bainbi mësacua Jesucristoni recoyo ro'tayete achajëna, mësacua si'acuare oiye ro'taguë, yë'ë Taita Riusuni ai bojoguë, mësacua ba'iyete Riusuni Surupa cayë yë'ë, Jesucristobi yë'ëre quëaguëna.

⁹ Te'e ruiñe cayë yë'ë. Ja'nca caguëna, Riusubi ja'anre güina'ru masi güeseye poreji. Ja'anguëni si'a recoyobi si'a jëja conguë ba'iyë yë'ë, baguë Espíritubi conguëna. Ja'nca conguë, baguë Zin ba'iyë, baguë cocareba ja'anre si'a bainni quëani achoyë yë'ë. Quëani achoguë, mësacua ba'iyete Riusuni sencaiguëna, Riusubi yë'ë ujayete achaji.

¹⁰ Ja'nca ujaguë yurera mësacuana ëñaguë saiyete yë'ëre re'huacajë'en, Riusuni señë yë'ë. Baguë yëye'ru yo'oja'guë cayë.

¹¹ Mësacuani ai ba'iyë ai cu'e ëaji. Mësacuani ëñani, Quë'rë jëja reconoña re'huasi'cua'ru ruinjë'en caguë, Riusu Espiritu yë'ëna insise'ere mësacuana insireba insiye ro'tayë yë'ë.

¹² Mai recoyo ro'tajën ba'iyete sa'ñeña bojojën, sa'ñeña quë'rë jëja reconoña re'huajën bañuni cayë yë'ë.

¹³ Yë'ë bain ai yësi'cua, ëñere mësacuani quëani achoyë yëyë yë'ë. Ai ba'iyë mësacuana ëñaguë saza caguëta'an, poremai'huë yë'ë. Mësacua jubëna sani, si'a ën yija yo'oguë ba'ise'e'ru, Riusu yo'ore yo'oni bojoza caguë, ba saiyete ëjoyë.

14 Riusu cuencuesi'quë sëani, si'a bain judío jubë ba'ima'icuaana sanì, Riusu cocarebare quëani achoye bayë yë'ë. Uti ye'yesi'cua, yequëcua airu ye'yesi'cua, yequëcua masijën cacua, yequëcua ro ro'tajën cacua, si'a bainna saiye bayë yë'ë.

15 Ja'nca sëani, mësacua Roma bainre'ga cu'e äaguëna, Cristo cocarebare mësacuani quëani achoye yëyë yë'ë.

El poder del evangelio

16 Yë'ë'ga yua gare huaji yëye beoye Riusu cocarebare quëani achoyë, Riusu ta'yejeiyereba ba'i cocare sëani. Si'a bainbi ba cocare si'a recoyo ro'tajën ba'itoca, Riusubi ai ta'yejeiyereba yo'oni, bacuare tëani re'huani baji. Ru'ru, judío bain, ja'nrebi judío bain jubë ba'ima'icua, si'acuani baguë tëani re'huani bayete masi güeseji.

17 Riusu cocarebare ëñato, Riusu re'oye ba'iyete masiye poreyë mai. Maibi Jesucristoni si'a recoyo ro'tatoca, Riusubi maini ëñani, re'o bain ba'iyete maire caji. Ja'nca caji Riusu coca toyani jo'case'e: “Cristoni si'a recoyo ro'taguë, ja'anguë yua Riusu re'o bainguë case'e ba'iguëbi te'e ruiñera huajë recoyore baguë, si'arën ba'ija'guë'bi” toyani jo'case'e ba'iji.

La culpa de la humanidad

18 Yureca, Riusubi bain gu'aye yo'oye, Riusuni gu'a güeye, ja'an si'ayete bëinguë ro'taguë ëñaji. Baguë bënni senjoja'ñete guënamë re'otobi masi güeseji. Baguë te'e ruiñe ba'i cocare cani achoguëna, bacuabi ba coca ye'yo'cuare ënsejën, gu'aye yo'ojën ba'iyë.

19 Gu'aye yo'ojën ba'ijënna, Riusubi bacuani bënni senjoji, baguë ba'ie yua te'e ruiñe masi güesese'e sëani.

20 Bain ñacobi baguë ba'iyete ëñama'icuata'an, Riusu ën re'oto re'huani jo'case'ere ëñajën, baguë ba'ie, baguë ta'yejeiye carajeima'inë, ja'anre te'e ruiñe masiye poreyë. Ja'nca masiye porecuabi baguë ën re'oto re'huani jo'case'ere ëñani, Riusu ba'iyete ye'yeye poreyë. Ja'nca porecuabi Riusuni tin ro'taye porema'inë.

21 Riusu ba'iyete masicuata'an, baguëni te'e ruiñe ëñamajën ba'iyë bacua. Baguëni Surupa caye beoye ba'ijën, baguëni bojoma'inë. Ja'nca yo'ojën, ro bacua ëase'e se'gare ro ro'tajën, ro quë'rë gu'aye yo'ojën ro'tajën ba'iyë. Zije re'otore ganijën ba'ie'ru ba'iyë.

22 “Te'e ruiñe ye'yesiquë'ë yë'ë” cacuata'an, ro ro'tajën ba'icua ruën'ë.

23 Mai Riusu carajeima'iguëte ro jo'cani senjoni, bain carajeicua, ca hua'i hua'na, yequë hua'i hua'na, aña hua'na, ja'ancua ba'ie'ru imageña ro te'ntoni nëconi, ja'anna ro gugurijën bojohuë.

24 Te'e ruiñe ro'tamajën ba'icua ruinsi'cua sëani, Riusubi caji: “Ro mësacua gu'a ëase'e se'gare ro'tani, ja'anna bonëni saijë'ën” caguë, bacuare jo'cani senjoji. Gu'aye se'ga yo'ojën, sa'ñeña si'si ro'tajën, bacua gu'a ga'nihuëanbi sa'ñeña ro a'ta yo'ojën, sa'ñeña gue ëase'e yo'ojën ba'iyë.

25 Ja'nca ba'icuabi Riusu cocarebare ëñani, Gu'a coca'ë cajën, ro coqueye se'gare ro'tajën bojoyë. Riusu re'huani jo'case'ere ëñani, ja'an se'gare bojojën cuirajën, ja'an se'gana gugurijën ba'iyë. Riusurebare ro'tamajën, baguëte senjoñë. Sen-

jocuata'an, ja'anguëni caraye beoye bojo cocare quëani achojën ba'ire'ahuë. Ja'nca raë'ë.

²⁶ Riusure jo'cani senjocua sëani, Riusubi bacua a'ta yo'oyete ëñaguë, Siso gu'aji caguë, ro bacua gue gu'a ëase'ena jo'cani senjoji. Romi hua'na'ga bacua gu'a ga'nihuëanbi sa'ñeña a'ta yo'ojën, sa'ñeña gu'aye së'ajën, Riusu re'huani jo'case'ere ro'taye beoye ba'ijën, ro bacua si'si ëase'e se'gare cu'ejën ba'iyë.

²⁷ Güina'ru, ëmëcuabi Riusu re'huani jo'case'ere ro'taye beoye ba'ijën, romire cu'eyete güejën, sa'ñeña ro gu'aye së'ajën, ja'ncara'ru ro bojojën ba'iyë. Ja'nca yo'ojënna, Riusure siso gu'aguëna, bacua se'ga Riusu bënni senjosi'cua ba'ija'cua'ë.

²⁸ Riusu te'e ruiñe ba'iyete ye'yeye güejënna, Riusubi ro gu'aye yo'ojën ba'ija'bë caguë, bacuare si'si recoñoa ro'tacuare senjobi.

²⁹ Bacua'ga si'a gu'ayete caraye beoye yo'oreba yo'oyë. Sa'ñeña ro a'ta së'ajën ba'iyë. Bonse ba ëaye rëinji. Bacua se'ga ba'iyë'ru huanoñe ba'iyë. Gue ëase'e se'gare cu'ereba cu'ejën ba'iyë. Bainre huani senjoñë. Sa'ñeña huayë. Ro coqueyë. Gu'a coca cayë. Yequëcua ba'iyete hui'ya achoyë.

³⁰ Sa'ñeña gu'aye cayë. Riusuni je'o bayë. Yequëcuabi coca yihuojënna, achaye güeyë. Ro bacua ba'iyë se'gare re'oye cayë. Gu'aye yo'oyete caraye beoye ro'tayë. Pë'caguë sanhuëbi guansejënna, ro achajën, tin yo'oyë.

³¹ Re'oye yo'oye gare huesëyë. Bacuani fia-toca, ro'ima'iñë. Recoyo re'o huanoñe beoyë. Yequëcuani oijën conma'iñë.

³² Riusubi yihuoni jo'caguëna, bacuabi ba cocare

masiyë. “Ja'ncara'ru yo'otoca, huesëni si'aye ba'iji” yihuoni jo'caguëna, bacua gu'ayete yua gue jo'caye beoye yo'ojën ba'iyë. Yequëcua güina'ru yo'ojën ba'icua're ga te'e ruiñe ëñajën bojoyë.

2

Dios juzga conforme a la verdad

¹ Yureca si'a bainni coca yihuoguëna, achajën ba'ijë'ën. Mësacuabi yequëcua yo'ojën ba'iyete si'nse ëaye ëñatoca, Riusubi mësacuare'ga si'nseye caji. Mësacua güina'ru yo'ojën ba'ise'ere mësacuani ro'ta güeseguëna, sehuoye beoye ba'iyë mësacua.

² Riusubi ja'anrë gu'aye yo'ojën ba'icua're si'nseguë, te'e ruiñe ro'taguë yo'o'ji. Ja'anre masiyë mai.

³ Ja'nca yo'oguëna, yë'ë bain ai yësi'cua, mësacua'ga güina'ru gu'aye yo'ojën ba'iyë. Yequëcua yo'ojën ba'iyete si'nse ëaye ëñatoca, Riusu bënni senjoja'rën ti'anguëna, ¿mësacua jarona jëaja'cua'ne?

⁴ Riusubi ai ta'yejeiye conguë ba'iguë, bain sehuoyete bojora'rë ëjoguë, baguë bënni senjoja'ñete yuta cama'iguëna, ¿mësacua guere yo'ojën te'e ruiñe ro'tama'iñe'ne? Riusubi mësacuare ai conguë, mësacua gu'a jucha senjoñete mësacuani masi güeseguë, baguë yëyete masi güeseguëna, ¿guere yo'ojën te'e ruiñe ro'tama'iñe'ne mësacua?

⁵ Riusubi baguë yëyete masi güeseguëna, mësacuare acha ëama'iji, recoyo ro'tajën ba'ima'icua're sëani. Ja'nca sëani, Riusu bënni senjo umuguse, baguë te'e ruiñe ba'iyete ëño umuguse, ja'an umugusebi ti'anguëna, mësacua

se'gabi mësacuare bënni senjoguë ba'ija'yete quë'rë ai ta'yejeiye bënni senjosi'cua ba'ija'cua'ë mësacua.

⁶ Si'acuani bacua yo'ojën ba'ise'ere ëñani, bacua bënni senjoja'ñete re'huani insiji Riusu.

⁷ Yureca, yequëcuabi jo'caye beoye re'oye yo'ojën, Riusu ta'yejeiye ba'iyete baguë carajeiye beoye ba'iyete, ja'anre ai ta'yejeiye cu'e ëaye ba'ijënna, Riusubi bacuare tëani re'huani baguë, si'arën ba'ija'yete bacuana insireba insiji.

⁸ Yequëcuabi bacua se'ga ba'iyeru huanofne ba'ijën, Riusu te'e ruiñe ba'iyete gu'a güejën, gu'aye yo'oyete ro'tajënna, Riusubi bacuani ai bënreba bëinguë, bacuani bënni senjoreba senjoji.

⁹ Gu'aye yo'ocuare cato, si'acuabi ai ja'siye ba'ijën, caraye beoye ai yo'oreba yo'oyë. Riusubi ru'ru judío bainni bënni senjoji. Ja'nrebi yo'je, judío jubë ba'ima'icua're'ga bënni senjoji.

¹⁰ Ja'nca ba'iguëna, re'oye yo'ocuare cato, Riusu ta'yejeiye ba'iyete, bojo recoyo huanofne, ja'anre coreba coyë, Riusubi insiguëna. Ru'ru, judío baina insini, ja'nrebi yo'je, judío bain jubë ba'ima'icua'ana insiji Riusu.

¹¹ Riusubi si'a bainre te'e ëñaguë sëani, yequëcuare quë'rë re'oye ëñama'iji.

¹² Moisés coca toyani jo'case'ere beocuabi gu'aye yo'ojënna, Riusubi bacua gu'aye yo'ose'ere ëñani, Moisés coca toyani jo'case'ere ëñoma'iguëbi baguë bënni senjoñete caji. Moisés coca toyani jo'case'ere bacuabi yua ba cocare ye'yejënna, Riusubi bacua tin yo'ojën ba'ise'ere bacuani masi güeseni, bacua bënni senjoja'ñete insiji.

¹³ Bainbi Moisés coca toyani jo'case'ere achani

yo'oma'itoca, ba'icuaabi te'e ruin recoyo ba'iyē ti'anma'iñē. Ba cocare achani yo'ojēn ba'icua ja'ancuani Riusubi ñani, re'o bain ba'iyē caji.

14 Judío bain jubē ba'ima'icuaabi yua Moisés coca toyani jo'case'ere beoyē. Ja'nca beojēna, Riusubi bacua recoyo ro'tajēn yo'o yo'oyete ñani, Moisés coca toyani jo'case'ere'ru güina'ru yo'ojēn ba'iyē bacua, caji.

15 Ja'nca yo'ojēn, Moisés coca cani jo'case'ere'ru, güina'ru yo'ojēn, bacua reconoareba ja'nca ro'tajēn ba'icuaere ñañē. Riusu re'huani jo'case'e sēani, bacuabi gu'aye ro'tato, sa'nti recoyo huanoji. Re'oye ro'tato, recoyo re'o huanoji.

16 Ja'nca ba'ijēn, Riusu bēnni senjo umuguse ti'anguēna, güina'ru recoyo huanoñe ba'iyē. Ja'an umugusebi Riusubi yua Jesucristote ñani, si'a bain yahue ro'tajēn ba'ise'ere ñani, ja'anre cuencueni, bacua bēnni senjoñete huo'hueni insiji. Yē'ēbi Riusu cani jo'casi cocare quēani achoguēna, güina'ru ba'ija'guē'bi.

Los judíos y la ley de Moisés

17 Mēsacuabi ja'ansi'cua cajēn, “Yē'ē yua judío bainguē sēani, re'o bainguē'ē yē'ē. Moisés coca toyani jo'case'ere ye'yesi'quēbi yua Riusu bainguē'ē yē'ē.

18 Moisés coca ye'yesi'quē sēani, Riusu yēyete masiguē, ai re'oye yo'oye masiguē ba'iyē yē'ē” cayē mēsacua.

19 Ja'nca cajēn, “Yequēcua ba coca huesēcuanani ye'yoye masiyē yē'ē” cayē. “Ñaco ñama'icua'ru ba'ijēna, bacua gani ma'are ñañe masiyē yē'ē”

cayë. “Zizei re'oto'ru ba'ijëna, bacuani miañe ëñoñe masiyë yë'ë” cayë mësacua.

20 “Te'e ruiñe ro'tamajëna, te'e ruiñe ye'yoye masiyë yë'ë. Zin hua'na ba'icua'ru ba'ijëna, te'e ruiñe yihuoye masiyë yë'ë. Moisés coca ye'yesi'quë sëani, te'e ruiñe ba'iyete ai masireba masiyë yë'ë” ja'anre cajën ba'iyë mësacua.

21 Ja'nca cajën, ro huacha ro'tajën ba'iyë mësacua. Yequëcuani ye'yoye ro'tajën, ¿mësacua guere yo'ojën, mësacua ye'yojën ba'iyë'ru yo'oma'iñe'ne? “Bonse jianma'ijë'ën” cajën, ¿mësacua guere yo'ojën, bonse jiañe'ne?

22 “Tin romigoni yahue bama'ijë'ën” cajën, ¿mësacua guere yo'ojën, tin romigoni yahue baye'ne? Huacha riusu hua'i te'ntoni nëcose'ere güeyereba güeye cacuata'an, ¿mësacua guere yo'ojën, ba uja huë'eñare jian cacaye'ne?

23 “Riusu coca ye'yesi'quë'ë yë'ë” cajën, ¿mësacua guere yo'ojën, baguë cani jo'case'ere yo'oma'iñe'ne? Ja'nca yo'omajën, baguëte ro jayaye'ru yo'oyë mësacua.

24 Riusu coca uti pëbëna ëñato, “Judío bain jubë ba'ima'icuaabi mësacua judío bain ro'ina Riusu ba'iyete gu'aye cayë” caji. Ja'nca case'e sëani, mësacua ba'iyete ro'tajën ba'ijë'ën.

25 Mësacua go neño ga'nihuë tëyose'ere ro'tato, re'oye ba'iji, Moisés coca guanseni jo'case'ë'ru yo'otoca. Yo'oma'itoca, ja'nca tëyosi'cua ba'ijën, ro ba'iyë. Riusubi ja'anre ëñama'iji.

26 Judío bain jubë ba'ima'iguë, go neño ga'nihuë tëyoma'isi'quë, ja'anguëbi Moisés coca guansese'ë'ru yo'otoca, Riusubi re'oye yo'oguë

ba'iguëre'ru baguëte ëñaji. “Go neño ga'nihuë tëyosi'quë'ru te'e ba'iji” caji Riusu.

²⁷ Ja'nca ba'iguëna, judío bain jubë ba'ima'icubi yua mësacua judío bain gu'aye yo'ojën ba'ise'ere ëñani, mësacua gu'aye cani jo'cayë. Mësacuaca yua Moisés coca toyani jo'case'ere bajën, go neño ga'nihuëte tëyo güsesi'cuata'an, Riusu coca guansese'ere ro ro'tajën, tin yo'ojën ba'iyë. Judío bain jubë ba'ima'icua yua go neño ga'nihuëte tëyo güsema'isi'cuata'an, Riusu coca guansese'e'ru yo'ojën ba'iyë. Ja'nca ba'ijënna, mësacubi bacua re'oye yo'ojën ba'iyete ëñani, mësacua gu'a juchare masiyë.

²⁸ Yureca, Riusu bainreba ba'icua cu'eto ¿jarocua'ne? ¿Judío bain go neño ga'nihuë tëyosi'cua se'ga ba'iyene? Bañë.

²⁹ Riusuni si'a recoyo ro'tajën ba'icua, ja'ancubi yua Riusu bainreba ba'iyë. Riusu coca ye'yese'e se'gabi Riusuni recoyo ro'taye ti'anma'inë. Riusu Espíritubi ro'ta güseguëna, te'e ruiñe Riusuni si'a recoyo ro'tajën ba'iyë. Ja'nca ba'ijën, “Bainbi yë'ëre re'oye ëñajën ba'ija'bë” ro'taye beoye ba'iyë. Riusu re'oye ëñañe se'gare ëjojën ba'iyë bacua.

3

¹ Ja'nca ba'iguëna, judío bain bacua bani'ga, ¿gue re'oye ba'iyene?

² Ai ba'iyë ai re'oye ba'iji. Ru'ru cato, Riusubi baguë coca cani jo'case'ere judío bainna insini jo'cabi.

³ Yequëcua bacua jubë ba'icuabi recoyo te'e ruiñe ro'tama'isi'cuata'an, Riusubi baguë cani jo'case'e'ru tin yo'oma'iji.

⁴ Gare banji. Riusu yua te'e ruiñereba yo'oguë ba'iji. Si'a bainbi ro coquejën ba'ito'ga, te'e ruiñe se'ga ba'iji Riusu. Baguë coca toyani jo'case'ere ëñato, ñaca caji:

Yequëcuabi më'ere gu'aye cajënna, bacua justicia yo'oye carajën ba'ija'bë caguë, te'e ruin cocabi re'oye sehuoni, bacua'ru quë'rë ta'yejeiye caguë ba'ijë'ën.

⁵ Yureca gu'a bain hua'na yequëcuabi ñaca sehuojën cayë: “Maibi gu'aye yo'ojënna, bainbi Riusu re'oye yo'oyete quë'rë te'e ruiñe masiye poreyë. Ja'nca porejënna, Riusubi maini bënni senjotoca, ai gu'aye yo'o'ji” cajën ba'iyë bacua.

⁶ Ja'nca cajën, ai huacha cacua ba'iyë. Bacua caye yua te'e ruiñe ba'itoca, bain gu'a jucha yo'ocuanı bënni senjoñe huacha yo'oguë ba'ire'abi Riusu.

⁷ Ja'nca sehuoguëta'an, ba gu'a bainbi achamajën, maini cayë: “Yureca, maibi ro coquejën ba'ijënna, bainbi Riusu te'e ruiñe ba'iyete quë'rë ai re'oye masini, baguëni ai ba'iyë ai ta'yejeiye cocare cayë. Ja'nca yo'otoca, Riusubi mai gu'aye yo'oyete ëñani, maini bënni senjoñe beoye gare ba'ire'abi” cayë bacua.

⁸ Ja'nca cajën, maini jayaye yëjën, yequëcuabi ja'nca cajën ba'iyë. Yë'ë ye'yo cocare'ga cajën, Güina'ru ye'yoguë cayë yë'ë cajënna, ja'nca ye'yoye beoye gare ba'iyë yë'ë. Te'e ruiñe gare caye beoye ba'iyë bacua. Riusubi ai re'oye yo'oguë, bacuani bënni senjoñe caji.

Todos somos culpables

⁹ Yureca, mai hua'na judío bain ba'ijën, ¿yequëcua'ru quë'rë re'oye ba'iyë? Gare bañë. Si'a bain, judío bain, tin bain, si'acuabi gu'a juchana zemosi'cua ba'iyë.

¹⁰ Yë'ë case'e'ru Riusu cocabi güina'ru quëaji: Re'o bain te'e ruiñe ba'icua cu'eto, gue tinjañe beoye ba'iji.

¹¹ Riusu ba'iyete ye'yesi'cua, Riusure cu'ejën ba'icua, ja'ancua cu'etoca, gare beoyë.

¹² Si'a bain beoru yua tin ma'ana bonëni ganijajën ba'iyë.

Riusure jo'cani senjojën, gu'aye se'ga yo'ojën ba'iyë.

Re'oye yo'oye beoye ba'iyë.

Re'oye yo'ocuare cu'eto, gue tinjañe beoye ba'iji.

¹³ Bacua yi'oboanre ancoto, bain tansi gojeña otase'e'ru ba'iyë.

Bacua yi'o case'e yua ro coqueye se'ga ba'iji.

Aña hua'na eo baye'ru ba'iyë.

¹⁴ Bacua yi'obobi ai gu'aye careba cani jo'cayë.

Si'si se'gare cayë.

¹⁵ Bainni je'o bajën, huani senjoñu cajën, ja'anre te'e jëana yo'o ëaye ba'iyë.

¹⁶ Ai gu'aye yo'ojën, huesoni si'ajën, ja'anre ai yo'oreba yo'ojën ganiñë.

¹⁷ Recoyo bojo huanoñete gare huesëjën ba'iyë.

¹⁸ Riusuni te'e ruiñe ëñañe, ja'anre ye'yeye aireba caraji bacuare.

¹⁹ Yureca, Riusu ira coca toyani jo'case'ere bacuabi yua Riusu guansese'e'ru güina'ru yo'oye bayë. Si'a bainbi bacua gu'a juchare ëñani

masija'bë caguëna, bain gu'aye yo'ose'ere ro'tajën, Riusuni sehuoye beoye ba'iyë. Riusubi bënni senjoguëna, gare jëaye beoji.

²⁰ Riusu ira coca toyani jo'case'ere ëñani, güina'ru yo'otoca, ja'an yo'oye se'gabi bain re'ojeiye ti'anma'inë mai. Ja'an cocare ëñani, mai gu'a jucha ba'iyete te'e ruiñera masiyë mai.

La salvación es por medio de la fe

²¹ Bain hua'nabi Riusu re'o bain ba'iñu cajën, Moisés ira coca cani jo'case'e'ru güina'ru yo'o ëaye ba'isi'cuata'an, ja'an yo'oye ti'anmaë'ë. Ti'anmatena, yurereba Riusubi tin yo'oye bainni masi güeseji. Moisés, Riusu ira bain raosi'cua, bacuabi ja'an yo'oye ru'ru quëani masi güesejënna, Riusubi yurereba bainni quëani masi güeseji.

²² Riusu re'o bain ba'iyë yëtoca, Jesucristoni si'a recoyo ro'tajën ba'icua, si'acuare ëñani, Riusubi bacuare re'o bain ba'iyë caguë, baguë bainrebare re'huani baja'guë'bi. Ja'an yo'oye si'a bainni te'e masi güeseji Riusu.

²³ Si'a bain yua gu'aye yo'ojën ba'icua sëani, Riusu ta'yejei re'otona ti'añe caraji si'acuare.

²⁴ Ja'nca carayeta'an, Cristo Jesusbi mai jucha ro'ire junni tonguëna, Riusubi maire conreba conguë, baguë re'o bainre maire re'huaji. Re'o bain ba'iyë'ru maire ëñaji. Jesucristoni si'a recoyo ro'tatoca, Riusu bain ruiñë mai.

²⁵ Riusubi bain gu'a jucha yo'ojën ba'ise'ere ëñaguë, Yuta bënni senjoma'inë caguë, yure tëca ëjoguë baj'i. Ëjoni ja'nrebi, yurereba, Si'a bain ëñaja'bë caguë, Cristote ëñoni, bainre junni tonja'guëte re'huani, maina jo'cabi. Ja'nca jo'cani,

mai gu'a jucha ro'ire junni tonguëna, maibi Cristoni si'a recoyo ro'tatoca, mai gu'a juchare huanë yeni, maire mame recoyo re'huani baji.

²⁶ Yurereba Riusubi baguë re'oye ba'iyete bainni masi güesequë, baguë tëani re'huani bayete bacuani masi güeseji. Masi güesequë, Jesusni si'a recoyo ro'tacua, si'acuani ëñani, Re'o bain'ë caguë, bacuare baguë bainre re'huani baji.

²⁷ “Yë'ë yo'o yo'ose'e se'gabi re'ojani ba'iyë yë'ë” catoca, Riusuna ti'añe beoye ba'iyë. Bain yo'o yo'oyete ëñama'iji Riusu. Cristoni si'a recoyo ro'tatoca, Riusubi conreba conguë, maire re'o bainre re'huani baji.

²⁸ Ja'nca sëani, Moisés coca toyani jo'case'e ye'yeye se'gabi Riusu bain ruiñe beoye ba'iyë. Jesucristoni si'a recoyo ro'tajën, ja'an se'ga yo'ojëna, Riusubi baguë bainrebare maire re'huani baji.

²⁹ ¿Mësacua guere ro'taye'ne? ¿Judío bain se'gabi Riusu bain ba'iyë ro'taye? Bañë. Tin bain'ga Riusu bain ba'iyë poreyë,

³⁰ gañaguë Riusu ba'iyë sëani. Ja'nca sëani, judío bain go neño ga'nihuë tëyosi'cua ba'ijën, bacua ye'yese'ebi Jesucristoni si'a recoyo ro'tatoca, Riusubi baguë bainre bacuare re'huani baji. Tin bain'ga go neño ga'nihuë tëyoma'isi'cua ba'ijën, Jesucristoni si'a recoyo ro'tatoca, güina'ru baguë bainre bacuare re'huani baji Riusu.

³¹ Ja'nca si'a recoyo ro'tajëna, ¿Riusu ira cocabi carajeija'guëguë? Banji. Quë'rë ta'yejeiye te'e ruin coca'ru ba'iji.

4

El ejemplo de Abraham

¹ Yureca, mai ira taita Abraham ba'iguë ba'ise'ere ro'tani, baguë re'oye ba'iguë ba'ise'ere ye'yejë'ën,

² Baguë re'oye yo'o yo'ose'ebi judío bain ro'taye'ru re'ojeisi'quë ba'itoca, “Yë'ëta'an re'oye yo'oguë ba'iyë yë'ë” caye porere'abi. Ja'nca cato'ga, Riusubi, Guaye ro'taji, caguë ëñare'abi.

³ Abraham ba'iguë ba'ise'ere masiye yënica, Riusu ira coca toyani jo'case'ere ëñani masijë'ën. Ñaca caji: “Abrahambi Riusuni si'a recoyo ro'taguëna, Riusubi baguëni ëñani, Re'o bainguë ba'iji” caguë, baguë bainguëre baguëre re'huani babi. Ja'nca caji Riusu coca.

⁴ Yureca, mësacua ëñere'ga masiyë. Yo'o yo'oguëbi baguë yo'ore yo'oní tējini, baguë sueldo curire coji. Ro insise'e beoji. Baguë yo'o yo'ose'ebi coní baji.

⁵ Ja'nca ba'iyeta'an, Riusubi bain ba'iyete ëñani, bacua re'oye yo'ose'e ro'ire bacua premiote insima'iguë ba'iji. Ro gu'a bain ba'icua'reta'an, baguë premiote bacuana ro insiye yëji Riusu. Baguëni si'a recoyo ro'tatoca, Riusubi bacuani ëñani, baguë bainrebare bacuare re'huani, Re'o bain ba'iyë caguë, bacuare re'huani baji.

⁶ Mai ira taita David ba'isi'quë'ga güina'ru bain ba'iyete quëabi. Riusubi bacua yo'o yo'ojën ba'ise'ere ro'tama'iguë, baguë se'gabi bainre re'huaguëna, ai ta'yejeiye bojoreba bojoyë. Ja'anre ro'taguë,

⁷ ñaca caní jo'cabi David:

Riusubi bacua gu'a juchare huanë yeni, baguë bainre re'huatoca, ai bojojën ba'ija'bë.

⁸ Riusubi bacua gu'a juchare se'e ro'tama'itoca, ai bojojën ba'ija'bë.

Ja'an cocare cani jo'cabi David.

⁹ Ja'nca cani jo'caguëna, judío bainbi, “Yëquëna se'gabi, go neño ga'nihuë tÿyosi'cua sëani, Riusu bain ba'iyë” cacuata'an, ai huacha cayë. Tin bain'ga, go neño ga'nihuë tÿyoma'isi'cuareta'an, Riusubi baguë bainre re'huani, bacuani bojo güeseji. Mai case'e'ru ba'iji: “Abrahambi Riusuni si'a recoyo ro'taguëna, Riusubi baguëni ëñani, re'o bainguë ba'iji” caguë, baguë bainguëre baguëre re'huani babi.

¹⁰ Ja'anre yo'oguë, ¿queaca baguëre re'huani baguë'ne Riusu? Abrahambi go neño ga'nihuë tÿyoni tÿjiguëna, ¿ja'nrëbi yo'je, baguë re'o banguëte re'huani baguë? Bani. Riusubi ru'ru re'huani babi.

¹¹ Ru'ru, Abrahambi Riusuni si'a recoyo ro'taguëna, Riusubi baguë re'o bainguëte re'huani babi. Bani, ja'nrëbi yo'je, go neño gañihuë tÿyoye guanseni jo'cabi, si'a recoyo ro'tasi'quëre sëani. Ja'nca ba'iguëna, si'a bain, Riusuni si'a recoyo ro'tacua go neño ga'nihuë tÿyoma'isi'cuata'an, Riusu bainreba ruiñë, Abraham ba'ise'e'ru baguë re'o bainre bacuare re'huani baji Riusu, baguëni si'a recoyo ro'tajën ba'icuaire sëani.

¹² Ja'nca ba'iguëna, Abraham mamacuare cuencueto, go neño ga'nihuë tÿyosi'cua ba'icuata'an, si'acua yua taita Abraham si'a recoyo ro'taguë ba'ise'e'ru güina'ru ro'tatoca, bacuabi Riusu bainreba ruiñë. Abraham ba'ise'e'ru güina'ru ba'iyë

bacua.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³ Riusubi yua Abraham, baguë bain ba'ija'cua, bacuare insijai cocare cani jo'caguë, “Si'a ën yija re'otore baja'guë'ë më'ë” cabi. Ja'nca caguë, Moisés coca case'e'ru yo'ojë'ën camaji'i. Abraham, baguë bain ba'ija'cua, bacuabi yë'ëni si'a recoyo ro'tajën ba'itoca, bacuare yë'ë bainre re'huani, yë'ë bayete bacuana insija'guë'ë, cabi Riusu.

¹⁴ Moisés coca bacua se'gabi Riusu insija'yete cotoca, ¿guere si'a recoyo ro'taye'ne? Ja'nca ba'itoca, Riusubi ro coqueji.

¹⁵ Banji. Moisés cocare ye'yetoca, Riusu bënni jo'caja'yete ye'yeyë. Ja'an coca beotoca, ¿gue gu'aye yo'oye ba'iyë'ne?

¹⁶ Ja'nca sëani, Riusubi bain recoyo ro'taye se'gare ëñaguë, baguë insijai cocare cani jo'cabi, ro insija'ye ro'taguëbi. Ja'nca cani jo'caguë, Moisés cocare bacua se'gana insiye ro'tamaji'i. Si'a bain, yë'ëni si'a recoyo ro'tacua, Abraham ro'taye'ru ro'tajën ba'icua, Abraham bain ba'ija'cua sëani, ja'ancuana ro insini jo'caye ro'tabi Riusu. Ja'nca sëani, mai hua'na si'acuabi Abraham recoyo ro'taguë ba'ise'e'ru te'e ro'tajën bañuni.

¹⁷ Riusu ira cocare ëñato, “Më'ë'ga ai jai jubë, si'a yijaña bain ba'ija'cua, bacua taitare më'ëre re'huahuë” Abrahamni cabi Riusu. Ja'nca re'huaguëna, Abraham'ga baguëni si'a recoyo ro'tabi. Ja'an Riusu, ju'insi'cuare huajëcuare re'huaguë, coca guansese'e se'gabi si'a ën yija re'otore re'huani jo'caguë, ja'anguëni si'a recoyo ro'tabi Abraham.

18 Ja'nca ro'taguëbi Riusu insija'yete ëñaguë ëjjobi. Ro bain ñaco se'gabi ëñato, gare ëjoye beoye ba'ire'abi. Riusu re'huaye poreyete recoyo ro'taguë sëani, “ai jai jubëan bain taita” runji'i. Riusu coca canì jo'case'e'ru güinareba'ru baji'i. “Më'ë bain ba'ija'cuabi ai jai jubë jaijeija'cua'ë” caguëna, ja'nca baë'ë.

19 Abraham yua cien tëcahuëan ba'iyë'ru ba'iguë, Riusu insija'yete caraye beoye ëjoguë baji'i. Baguë pa'npo ëaguëna, Sarabi zin të'ya raima'igo garasi'co ba'igona, ja'anre ro'tamaji'i. Baguë ga'nihuë gare jëja beo ga'nihuë ba'iguëta'an,

20 jëja recoyo huajëguëbi Riusu case'ere jo'caye beoye ro'tabi. Si'a jëja recoyo ro'taguëbi Riusuni ai ta'yejeiye cocare canì bojoguë ëjjobi.

21 “Riusu canì jo'case'e sëani, caraye beoye te'e ruiñe yo'oreba yo'oja'guë'bi” ro'tabi Abraham.

22 Ja'nca si'a recoyo ro'taguëna, Riusubi baguëni ëñani, Re'o bainguë ba'iji caguë, baguë bainguëre baguëte re'huani babi.

23 Ja'nca re'huani baguë, Abraham se'gare ëñamaji'i.

24 Maire'ga ëñani, ja'an cocare toyani, maina jo'cabi. Riusubi mai Ëjaguë Jesús ju'insi'quëni huajëguëre go'ya rai güesebi. Ja'anguëni si'a recoyo ro'tatoca, maire baguë re'o bainre re'huani baji.

25 Ja'nca yo'obi Riusu. Baguë Zinre mai gu'a jucha ro'ina insibi. Jucha beo hua'na ba'ija'bë caguë, mai ro'ire junni tonbi. Yë'ë re'o bain ba'ija'bë caguë, baguë go'ya raise'ebi maini masi güesebi.

5

Libres de culpa

¹ Yureca, Riusubi maire mame recoyo re'huaguëna, recoyo bojocua ba'ijën, Riusuni je'o bamajën ba'iyë mai. Mai Eǰaguë Jesucristobi mai ro'ire junni tonguëna, ja'nca ba'iyë mai, baguëni si'a recoyo ro'tajën ba'itoca.

² Ja'nca junni tonguë, maire Riusu ba'iruna nēcoguëna, Riusubi maire ai conreba conji. Ja'nca conguëna, aireba bojojën, Riusu naconi bojoñu cajën, Riusu ta'yejeiye ëño umugusere ëñajën ëjoyë mai.

³ Ja'nca bojojën, ai yo'ojën ba'icuata'an, quë'rë ta'yejeiye ai bojoyë. Ai yo'ojën ba'itoca, quë'rë jëja recoyo bacua ruiñë. Ja'anre masiyë mai.

⁴ Jëja recoyo batoca, Riusuni ye'yesi'cuareba, ja'nji recoyo beocuareba ruiñë mai. Ja'nca ruin-toca mai'ga quë'rë bojojën, Cristo ëñojai umuguse quë'rë ai ba'iyë ëñajën ëjojën ba'iyë mai.

⁵ Gare jo'caye beoye Cristo raiyete ëñajën ëjojën, baguëni si'a recoyo ro'tayete senjoñe beoye ba'iyë mai, Riusu Espíritubi conguëna. Riusubi baguë ai yëguë ba'iyete maini masi güeseye yëguë, baguë Espíritute mai recoyona ai insini jo'cabi.

⁶ Mai hua'nabi ro porema'icua ba'ijënna, Cristo cuencuesirën ti'anguëna, Cristobi gu'a bainre oiguë, bacua ro'ina junni tonbi.

⁷ Mësacuaca, Re'o bainguëni tēaza cajën ¿baguë ro'ina junni tonja'cua'ye mësacua? Ai re'o bainguë ba'itoca, yequëcua samucua se'gabi baguë ro'ina junni tonma'iñe.

⁸ Ja'nca ba'iyeta'an, Riusubi baguë ai ta'yejeiye yëguë ba'iyete maini masi güesebi. Yuta maibi gu'a bain se'ga ba'ijëna, Cristobi mai ro'ina junni tonbi.

⁹ Ja'nca junni tonguëna, mai gu'a jucha yua tënöni senjose'e ba'iji. Riusubi Cristo zie tonse'ebi baguë re'o bainre maire re'huani baji. Ja'nca re'huani baguëna, Riusu bënni senjo umuguse ti'anguëna, quë'rë se'e Cristo ro'ina jëaye poreyë mai.

¹⁰ Maibi Riusuni je'o bajën ba'isi'cuareta'an, baguë Zin junni tonse'ebi ro'iguë, Riusu bainre-bare maire re'huani babi. Re'huani bani, ja'anrëbi go'ya raiguë, quë'rë se'e ai conni cuiraji maire. Riusu bënni senjorën ti'anguëna, maire bënni senjoñe beoye ba'iguë'bi.

¹¹ Ja'nca ba'iguëna, mai hua'na recoyo huanofne cato, mai Ëjaguë Jesucristo yo'oni conse'ere ro'tajën, quë'rë ta'yejeiye bojojën, Riusuni ai bojoreba bojojën ba'iyë mai.

Adán y Cristo

¹² Yureca, Adanbi gu'a jucha yo'oguë, baguë gu'a juchare si'a bainna jo'cabi. Ja'nca jo'cani, junni huesëguëna, si'a bainbi güina'ru junni huesëyë, bacua gu'a jucha yo'ose'e sëani.

¹³ Ru'ru, bain gu'a jucha ën re'otore ba'iguëna, ja'nrëbi, Moisés coca guanseni jo'case'e baji'i. Ja'an coca beotoca, bain gu'a juchare maini masi güesema'ire'abi Riusu.

¹⁴ Ja'nca masi güesema'iguëta'an, Adán ba'isirënbi Moisés raisirën tëca, bain gu'a jucha yo'ose'ebi junni huesëjën ba'nhuë. Adán se'gabi Riusu

guansese'ere ro achani, tin yo'oguëna, yequë bain yo'je raisi'cuabi güina'ru gu'aye yo'omajën, Adán ju'iñe'ru junni huesëjën ba'nhuë. Adán ba'iyete ëñato, Riusu cuencueni raoja'guë, ba Cristo raija'ye baguë ba'iyete ye'yeye poreyë mai.

15 Ye'yeye porecuata'an, ba samucuabi tin-cua ba'iyë. Adanbi gu'aye yo'oguëna, ai bainbi Adán ro'ina junni huesëhuë. Junni huesëcuata'an, Riusubi ai bainre conguë, Jesucristote raoguë, baguë go'ya raiyete quë'rë ta'yejeiye ba'iyeru maina ro insireba insiji.

16 Ja'nca insini, gu'a jucha yo'oguë ba'isi'quë'ru yo'omaji'i. Adán se'gabi te'e gu'a jucha se'gare yo'oguëna, si'a re'oto bainna junni huesëyete jo'cabi Riusu. Jo'caguëna, Riusubi si'a bain gu'a jucha yo'ose'ere oiguë ëñani, Jesucristote raoni, junni ton güeseni, ja'an ro'ina maire baguë re'o bainre re'huanı baji.

17 Bainbi Adán gu'aye yo'ose'e ro'ina junni huesëtoca, güina'ru Jesucristo junni tonse'e ro'ina yua Riusu re'o bain ruiñë. Riusubi mai gu'a juchare tënıni senjoguëna, Jesucristo naconi Riusu ëja bain ba'ijën, baguë naconi si'arën ta'yejeiye ba'icua ba'ija'cua'ë mai.

18 Ja'nca sëani, Riusubi te'e bainguë Adán hue'eguë, baguë gu'a jucha yo'ose'e se'gare ëñani, si'a bainna bënni senjoñe canı jo'catoca, güina'ru te'e bainguë Jesucristo hue'eguë, baguë re'oye yo'ose'e se'gare ëñani, si'a bain jëayete masireba ması güeseji Riusu.

19 Adán se'gabi Riusu guansese'ere ro achani yo'oma'iguëna, ai bainbi gu'ajaë'ë. Güina'ru Jesucristo se'gabi te'e ruiñe achani yo'oguëna, ai bain

Riusu re'o bainre re'huasi'cua ba'ija'cua'ë.

²⁰ Riusubi baguë ira coca Moisés naconi jo'caguëna, bain gu'a jucha quë'rë masi güesese'e baji'i. Ja'nca ba'iguëta'an, bainre quë'rë ta'yejeiye ai conji Riusu.

²¹ Bainbi gu'a jucha yo'oni gare junni huesëjënna, yureca, Riusubi maire conza caguë, mai Ëjaguë Jesucristo junni tonse'e ro'ina baguë re'o bainre maire re'huani baguëna, gare carajeiye beoye huajëjën ba'ija'cua'ë mai.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ Ja'nca ba'ija'cua ba'itoca, yequëcuabi huacha cajën, Riusubi maire quë'rë conja'guë cajën, mai gu'a juchare senjoñe beoye yo'oñuni cayë.

² Ja'nca cajën, ai huacha cayë. Maibi gu'a jucha jo'cani senjosi'cua sëani, gare se'e gu'aye yo'oye porema'icua ruën'ë mai.

³ Mësuacuabi ëñere ye'yemanica, ye'yej'ën. Jesucristoni si'a recoyo ro'tajën bautiza güesejën, baguë ai yo'oni junni tonse'ere ro'tajën, mai ja'anrë yo'ojën ba'ise'ere gare jo'cajën, baguë yëye se'gare yo'ojën bañuni cayë.

⁴ Ja'nca sëani, mai ja'anrë yo'ojën ba'ise'e'ru gare se'e yo'omajën, Cristo junni tonse'ere ro'tajën, ro mai yëyete gare se'e yo'omajën ba'iyë mai. Mai Taita Riusubi baguë ta'yejeiye ba'iyete masi güesequë, Cristo ju'insi'quëre huajëguëte go'ya rai güesebi. Go'ya rai güesequëna, mai'ga mame recoyo re'huasi'cua ba'ijën, Cristoni si'a recoyo ro'tajën ba'icuabi mai ja'anrë yo'ojën ba'ise'ere

gare jo'cani senjoni, Cristo naconi jucha beocua te'e zi'inni ba'ijën, baguë yëye'ru te'e yo'ojën bañuni.

⁵ Ja'nca sëani baguë junni tonse'ere ro'tajën, mai ja'anrë ba'ise'ere gare jo'cani senjoñu cajën ba'iyë mai. Ja'nca ba'ijën baguë go'ya raise'e'ru mame go'ya raijën, baguë naconi te'e zi'inni ba'ijën, mame recoyo re'huasi'cua ba'iyë mai.

⁶ Baguë crusu sa'cahuëna ju'inguë, mai gu'aye yo'ojën ba'ise'ere'ga tonni senjobi. Mai ja'anrë yo'ojën ba'ise'e'ru gare se'e yo'oye beoye bañuni cajën, Cristo naconi te'e zi'inni ba'iyë. Mai gu'a jucha yo'o äayete yua gare se'e huanoñe beoye ba'iyë mai.

⁷ Banguëbi junni huesëtoca, baguë gu'a jucha yua se'e yo'oye beoye ba'iji.

⁸ Güina'ru maibi Cristo naconi te'e zi'inni ba'ijën, gu'a jucha beocua ba'itoca, te'e ju'insi'cua'ru ba'itoca, baguë naconi te'e go'ya raija'cua'ë, ro'tayë mai.

⁹ Cristo go'ya raisi'quëbi yua gare se'e junni toñe beoye ba'iji. Huajëguë se'gabi gare carajeiye beoye ba'iji.

¹⁰ Bain jucha ro'ire junni tonguë, gare se'e junni toñe beoye ba'iji. Go'ya raisi'quëbi Riusuni cu'eguë, Riusu naconi si'arën huajëguë ba'iji.

¹¹ Ja'nca yo'osi'quë sëani, mësacua gu'a jucha yo'ojën ba'isi'cuabi gare se'e yo'oye beoye ba'icua'ë. Gare se'e gu'aye yo'oye ro'tama'icua ba'iyë. Ja'nca ba'icuabi mai Èjaguë Cristo Jesusre ro'tajën, mame recoyo re'huasi'cua ba'ijën, Riusu ta'yejeiye ba'iyete senjën, baguë yëye se'gare yo'ojën, gare huajë hua'na'ru ba'iyë mai.

12 Gu'a jucha zemoni yo'ojën ba'ise'ere se'e ro'taye beoye ba'ijë'ën. Gue ëase'ere yo'oye beoye bañuni cajën, gu'aye yo'oye gare se'e ro'tama'ijë'ën.

13 Mësacua ga'nihuëan gu'a jucha yo'oye beoye cuencuesi'cua sëani, gu'aye yo'oye gare se'e ro'taye beoye ba'ijë'ën. Mësacua yua si'a jëja Riusuni ro'tajën ba'ijë'ën, mame recoyo re'huasi'cua sëani. Mësacua ba'iyë si'aye beoru Riusuna cuencueni jo'cajë'ën. Mësacua ga'nihuëanbi Riusu yo'o coñe se'ga yo'ojën ba'ijë'ën, re'oye ba'iyë sëani.

14 Gu'a jucha zemomajën ba'icua sëani, ira coca guansese'ere sehuoma'icua ba'iyë mësacua. Riusu coñete ye'yeni ba'iyë mësacua.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

15 Ira coca guansese'ere sehuoma'icua, Riusu coñete ye'yecua, ja'an ba'icua sëani, ¿gu'a juchare yo'oñu cacuaye mai? Gare bañë.

16 Ëjaguëni yo'o concua ruintoca, ba ëjaguë yëse'e se'gare yo'oye bayë mësacua. Baguëbi guanseguëna, güina'ru yo'oye bayë mësacua. Gu'a jucha yo'o contoca, gu'a juchana junni huesëyë. Te'e ruiñe achajën, Riusu yo'o contoca, Riusubi mësacuare re'oye ëñani, baguë re'o bainre re'huani baji.

17 Riusuni bojojën, baguëni surupa cajën bañuni, cayë. Mësacua gu'a jucha yo'o conjën ba'isi'cuata'an, yurera Riusu cocarebare achani, si'a recoyo ye'yejën, te'e ruiñe ba'i coca case'ru güina'ru yo'ojën ba'iyë mësacua.

18 Riusubi mësacua gu'a jucha yo'o conjën ba'isi'cuare tëani, baguë yo'o conjën, yua te'e ruiñe yo'ojën ba'icua re'huabi.

19 Yureca, mēsacua ro bain hua'nabi Riusu ba'iyete ye'yeye carajënna, ro bain ganjo achaye, ja'an coca se'gabi mēsacuani yihuoyë yë'ë. Mēsacua gu'a jucha ba'ijën, si'si recoyobi ro'tajën, ro yo'ojën ba'nhuë. Yureta'an, Riusu te'e ruiñe yo'o concua ruinjë'ën. Baguë yo'o se'gare conjën, mame recoyo re'huasi'cua ba'ijën, re'oye yo'ojën ba'ijë'ën.

20 Mēsacua gu'a jucha zemojën ba'isi'cua ba'ijën, Riusu re'oye ba'ie, baguë bain ba'ie, ja'anre gare ro'taye beoye baë'ë.

21 Ja'nca ba'ijën, mēsacua gu'aye yo'ojën, ¿guere core'ne? Gu'ana sëani, mai gati ëaye sëani, junni huesëye se'ga core'ahuë mēsacua.

22 Yureta'an, Riusubi mēsacua gu'a jucha zemosi'cuare tëani, baguë bain concuare mēsacuare re'huani baji. Ja'nca baguëna, baguë yo'ore si'a jëja yo'ojën, si'a recoyo bojojën, gare jucha beocuare re'huasi'cuabi Riusu naconi te'e zi'inni ba'ija'cua'ë. Ba'ijënna, Riusu insi umuguse ti'anguëna, si'arën ba'iyete mēsacuana ro insiji.

23 Gu'a jucha yo'o conjën ba'itoca, junni huesëye se'ga ba'iji. Riusu bain re'huasi'cua, mai Èjaguë Jesucristo naconi te'e zi'inni ba'itoca, Riusubi maire gare carajeiye beoye ba'i hua'nare re'hua güeseji.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

1 Yureca, yë'ë bain ai yësi'cua ëñere quëaguëna, mēsacuabi re'oye achayë, Riusu ira coca ye'yese'cua sëani. Ja'an coca guanseni jo'case'e yua ën yija ba'i umuguseña se'gabi achaye bayë.

² Güina'ru, romigobi bago ënjë ba'i umuguseña se'gabi yequëni huejaye porema'igo. Baguëbi junni huesëtoca, yequëni huejaye porego.

³ Bago ënjë ba'iguëna, yequë naconi ba'itoca, gu'a romigo casi'co ba'igo. Bago ënjëbi junni huesëguëna, ënjëni sehuoma'igobi yequëni huejato-
toca, gu'aye yo'oma'igo ba'igo. Ru'ru basi'quëni hueansi'co sëani, yequëni huejaye porego.

⁴ Yë'ë bain ai yësi'cua, mësacua'ga güina'ru Cristo naconi te'e recoyo ba'iyë. Mësacua yua ira coca ye'yesi'cuabi yua ja'an cocana se'e sehuoye beoye ba'iyë. Cristobi junni tonni go'ya raiguëna, mësacuabi ira coca guansese'ere yo'oye gare jo'cani, baguëna ti'anhüë. Ja'nca ti'anjën, Riusu bain ruinjën, baguë yo'o yo'ojën, baguëni te'e conjën ba'iyë.

⁵ Ru'ru, mai ba'iyë se'gare ro'tajën, ira coca guansese'ere ëñajën, gu'a jucha yo'oyete quë'rë se'e ro'tajën baë'ë, ba coca ëñose'e sëani. Ja'nca ro'tajën, gue ëase'ere yo'oñu cajën, ga'nihuëan gu'ajani, recoyo ju'in hua'na ba'iyë'ru ruën'ë.

⁶ Yureta'an, ba coca guansese'ena sehuoye beoye ba'iyë mai. Riusubi maire tëani baguë sëani, ju'insi'cua sehuoma'iñe'ru ba coca guansese'ena se'e sehuoye beoye ba'iyë mai. Mai ja'anrë ba'ise'ebi ba coca te'e ruiñe yo'oye se'ga yo'ocuata'an, yurera se'e yo'oma'iñë. Mame re'huasi'cua sëani, Riusu Espíritubi conguëna, Espíritu naconi ganini, Riusuni bojojën conjën ba'iyë mai.

El pecado que está en mí

7 Ja'nca sĕani, ¿guere caye'ne mai? ¿Ira coca guansese'ebi gu'aji cacuaye mai? Gare bañĕ. Ba coca guanseni toyase'ere ĕñani, gu'a jucha ba'iyete masihuĕ yĕ'ĕ. Ba cocare ĕñato, “Yequĕcua bonsere ba ĕayete ro'tama'ijĕ'ĕn” caguĕna, ba gu'ayete masihuĕ yĕ'ĕ. Ba ira cocabi quĕama'itoca, huesĕre'ahuĕ yĕ'ĕ.

8 Ja'nca masiguĕna, gu'a jucha yo'oye si'a recoyo huanobi yĕ'ĕre. Yequĕcua bonsere ĕa ĕñañĕ bani ai ro'tahuĕ. Ira coca guansese'ere masimanica, gu'a jucha huanoñĕ beoye ba'ire'ahuĕ.

9 Ira coca yuta ye'yema'iguĕna, huajĕ recoyo huanoñĕ baji'i yĕ'ĕre. Ba'iguĕna, ja'nrebi, ba cocare ye'yeni, gu'a jucha yo'oguĕ ba'ise'ere masini, Ro baĕ'ĕ yĕ'ĕ, caguĕ ro'tahuĕ.

10 Riusu bĕnni senjoñĕ se'ga ba'iji yĕ'ĕre. Ba cocabi re'o ma'a ganiñete ĕñose'eta'an, yĕ'ĕ huesĕsi recoyo baye huanoñĕ masihuĕ.

11 Ira coca guansese'ebi gu'a juchare ĕñoguĕna, masihuĕ yĕ'ĕ. Masini, gu'a juchare yo'ozacaguĕ, coque gĕseseguĕna, Riusu bĕnni senjoñete jĕama'ire'ahuĕ yĕ'ĕ.

12 Ira coca guansese'e se'gare ĕñato, re'o coca ba'iji. Riusu jo'case'e sĕani, gu'aye yo'oye gare ĕnseguĕ, te'e ruiñĕ ba'iyĕ se'gare ye'yoji.

13 Re'o coca ba'itoca, ¿queaca yĕ'ĕ bĕnni senjojañete caguĕ'ne? Ba coca se'gabi yo'omaji'i. Gu'a jucha se'gare ro'tani yo'oguĕ, yĕ'ĕ bĕnni senjojañete ro'tahuĕ. Re'o cocare ĕñani masini, ba gu'a jucha yo'oye ro'ta bi'rahuĕ. Ja'nca ba'iguĕbi bĕnni senjosi'quĕ ruĕn'ĕ yĕ'ĕ. Ja'nca ruinguĕbi, Riusuni gu'a gĕyete ye'yeni, yĕ'ĕ ai gu'aye yo'oguĕ ba'ise'ere masihuĕ.

14 Ira coca guansese'e yua Riusu insise'e sëani, Riusu yëye'ru mai yo'ojën ba'iyete maini ye'yoji. Ja'anre masiyë mai. Ja'nca ye'yoguë ba'iguëta'an, yë'ë yua ro bainguë ba'iguëbi gu'a jucha yo'oye se'gare ye'yesi'quë ba'iyë.

15 Yë'ë yo'oguë ba'iyë ¿queaca ba'iguë'ne? Huesë ëaji yë'ëre. Yë'ëbi re'oye yo'oye ro'taguëta'an, ja'nca yo'oye yëma'iñë, gu'aye yo'oye caguë, ja'an se'ga yo'oguë ba'iyë yë'ë.

16 Yë'ë yo'oye yëma'iñete yo'oguë, ira coca guansese'e, yua ja'an re'oye ba'iyete ro'tani, ira coca guansese'ere yo'oja'ma cayë.

17 Ja'nca sëani, yë'ë se'gabi gu'aye yo'oma'iñë. Gu'a jucha yë'ë recoyo ba'iyë, ja'anbi yë'ëni gu'aye yo'o güeseji.

18 Yë'ë recoyo ba'iyete ro'tato, re'o recoyo baye huanoma'iji yë'ëre, ro bain hua'guëre sëani. Re'oye yo'oye ba'ija'ma ro'taguëta'an, re'oye yo'oye gare porema'iñë yë'ë.

19 Re'oye yo'oye yëguëta'an, re'oye yo'oma'iguë'ë yë'ë. Gu'aye yo'oye yëma'iguëta'an, ja'an se'gare yo'oguë ba'iyë yë'ë.

20 Yë'ë yo'oye güeyete yo'otoca, yë'ë se'gabi yo'oma'iñë. Gu'a jucha yo'oye ye'yesi'quë sëani, gu'aye yo'oye gare jo'caye porema'iñë.

21 Ja'nca ba'iguëna, gu'aye se'ga ba'iji yë'ëre. Re'oye yo'oye yëto'ga, gu'aye yo'oye se'ga ba'iji yë'ëre.

22 Yë'ë recoyobi ro'tato, Riusu coca guanseni jo'case'ere achani bojoreba bojoyë yë'ë.

23 Bojoguëta'an, yë'ë ga'nihuëte huanoto, tin ba'iji. Gu'a jucha yo'o ëaye se'ga huanoguëna,

re'oye yo'oye yëguëta'an, gu'a jucha zemosi'quë'ru ba'iyë yë'ë.

²⁴ Ja'nca ba'iguëna, jai bënni senjose'e ba'iji yë'ëre! Yë'ë gu'a ga'nihuë junni huesëja'ye ba'iguëna, ¿queaca jëaye'ne yë'ë?

²⁵ Mai Ëjaguë Jesucristo se'gabi tëani re'huanu baguëna, Riusuni surupa caguë bojoyë yë'ë. Ja'nca ba'iguëna, yë'ëbi recoyo ro'taguë, Riusu coca guansese'ere yo'oza caguë ba'iyë. Ja'nca caguëta'an, yë'ë se'gabi Riusu coca guansese'ere yo'oye gare porema'inë. Gu'aye se'gare yo'o ëaye ba'iji.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

¹ Yureca Cristo Jesús naconi te'e zi'inni ba'icua, baguëni si'a recoyo ro'tajën ba'icua, bacuare cato, Riusubi bacuani gare bënni senjoñe beoye ba'iji.

² Yë'ë'ga Cristo Jesús naconi te'e zi'inni ba'iguë, Espíritu ba'iyete ye'yehuë. Ye'yeguë, gu'a jucha ba'iyë, junni huesëye ba'iyë, ja'anre zi'inë beoye gare jo'cani senjohuë, Espíritubi congüëna.

³ Mai ga'nihuëbi jëja beoguëna, maibi ira coca guansese'e'ru yo'oye poremajën, mai se'gabi Riusu bënni senjoja'ñete jëaye poremaë'ë. Porema'icua'eta'an, Riusubi maire tëani re'huanu bayete masi güesebi. Baguë Zinreba ba'iguëte maina raoguëna, ro bain ga'nihuë baguëbi maina ti'anni masi güesebi. Ja'nca masi güeseni, bain gu'a jucha senjoñete masi güesebi.

⁴ “Ira coca canu jo'case'e'ru ba'iyë, Riusu ba'iyë'ru re'oye ba'ijë'ën” caguë, ja'nca maini

masi güesebi. Espíritu ba'iyete yějën banica, gu'a ga'nihuë yo'o äaye beoye banica, Riusu re'o bainre re'huasi'cua ba'iyë mai.

⁵ Gu'a ga'nihuë yo'o äaye se'gare ba'itoca, gu'a ga'nihuë ba'iyë se'gare ro'tajën ba'iyë. Espíritu yëye se'gare ba'itoca, Espíritu ba'iyë se'gare ro'tajën ba'iyë.

⁶ Ro bain gu'a ga'nihuë yo'o äayete ro'tatoca, junni huesëye se'ga ba'iyë. Espíritu yëyete ro'tatoca, junni huesëye beoye ba'iyë. Bojo recoyo huanofne, huajëjën ba'iyë, ja'an se'ga ba'iji maire.

⁷ Gu'a ga'nihuë yo'o äayete ro'tatoca, Riusuni si'arën je'o baye'ru ba'iyë. Ja'nca ba'itoca, yua Riusu guanseni jo'case'ere yo'oye yëma'inë. Riusu yëye'ru yo'oye porema'inë.

⁸ Gu'a ga'nihuë yo'o äaye ba'icuaabi Riusuni bojo güeseye yëcuata'an, ja'anre yo'oye gare porema'inë.

⁹ Mësacuaca gu'a ga'nihuë re'huani baye ro'tamajën ba'iyë. Espíritu yëye se'gare ro'tajën ba'iyë, Riusu Espíritu recoyo bacua sëani. Ja'an Espíritu beocuabi Cristo bain beoyë.

¹⁰ Cristobi mësacua recoyote ba'itoca, mësacua gu'a ga'nihuëbi jucha ro'ina junni huesëye ba'ija'yeta'an, mësacua yua Riusu re'o bain re'huasi'cua sëani, huajë recoyo ba'iyë mësacua.

¹¹ Riusu Espíritubi Cristo Jesús junni tonsi'quëre huajëguëte go'ya rai güesequë, ja'anguëbi mësacua recoyote ba'iguëna, mësacua gu'a ga'nihuë ba'isi'cuareta'an, mësacuare huajë recoyo ba'icuare re'huaji, baguë Espíritu yua mësacua recoyo ba'iguë sëani.

¹² Yureca, yë'ë bain sanhuë, maibi Riusu Espíritu

ba'iyē'ru te'e zi'inni bañuni. Gu'a äase'ere cato, gue zi'iñe beoye bañuni.

¹³ Mësacua gu'a äase'ere te'e zi'inni ba'itoca, junni huesëye se'ga ba'iyë. Mësacuabi Riusu Espiritu naconi te'e zi'inni, gu'a ga'nihuë yo'o äayete senjoni si'atoca, huajë recoyo se'ga ba'iyë.

¹⁴ Ja'nca ba'ijën, Riusu Espiritu ye'yoyete achajën concua, si'acuabi Riusu mamacua'ru ba'iyë.

¹⁵ Mësacuabi Riusu Espiritute conijän, ru'rureba ai huaji yëjën ba'isi'cuabi yureña gare se'e huaji yëye beoye ba'iyë. Huaji yëyete jo'cani senjoni, Riusu mamacua runni, Riusuni bojojën, “¡Taita, yë'ë Taita!” bojojën güiyë.

¹⁶ Ja'nca bojojën güijënna, Riusu Espiritu ja'ansi'quëbi mai recoyona ti'anni, Riusu mamacua ba'iyete maini te'e ruiñe quëani achoji.

¹⁷ Maibi baguë mamacua ba'itoca, baguë bainna insija'yete conijän baja'cua'ë mai. Cristo naconi te'e conijän baja'cua'ë mai. Cristo ai ja'si yo'ose'e'ru ai yo'ojën, baguë naconi te'e jaya güesesi'cua bani'ga, Cristo ta'yejeiyete baguë naconi te'e conijän baja'cua'ë mai.

La gloria que ha de venir

¹⁸ Riusubi maini masi güeseguëna, carajeiye beoye ta'yejei re'otore ba'ija'cua'ë mai. Ja'nca sëani, yurera ën yija re'oto ja'si yo'oyete cuencueto, rëño ñësebë se'ga ba'iyē ba'iji maire ënjo'on.

¹⁹ Ën yija re'oto Riusu re'hvani jo'case'ere ba'ijën, maibi Riusu mamacua ba'icua'ga ai guajajën, Baguë ti'an raiye besa ti'anja'guë cajën ëjojën ba'iyë mai. Ja'anrën ti'anguëna, mai yua

te'e ruiñe re'oye ba'icuaire re'huasi'cua ba'ija'cua'ë mai.

²⁰ Riusubi bënni jo'caguëna, ën re'otobi ai ja'siye yo'o güese re'oto'ë. Ja'anse'ebi ai ja'siye yo'o güeseye beoji. Riusubi bënni jo'caguëna, ai ja'siye yo'o güeseji. Ai ja'siye yo'o güesequëta'an, Riusu mame re'huaja'yete yuta ëjojën ba'iyë.

²¹ Ro pu'ncani si'aye se'ga ba'iguëreta'an, Riusubi ën re'otore mame re'huaye ro'taji. Mame re'huaguëna, ta'yejeiye re'oto ruinguë, Riusu baincuabi bojojënna, gare se'e ai ja'siye yo'o güeseye beoye ba'ija'guë'ë.

²² Yure tëca si'a ën re'otobi zin të'ya raiye ai ja'si yo'oye'ru ja'anse'ebi ai ja'siye ai yo'o güeseji maire.

²³ Ai yo'o güesequëna, mai hua'na'ga Espíritute ja'anrë coní bajën, Riusu ta'yejeiye ba'iyë'ru re'huasi'cua ba'ija'cuata'an, mai ga'nihuëanbi ai yo'oyë. Riusubi mai ga'nihuëanre mame re'huaye ro'taguëna, yureta'an ai yo'ojën, baguë mame re'huaja'yete ro'tajën ëjoyë.

²⁴ Ja'nca ro'tajën ëjojënna, Riusubi maire tëani re'huani baji. Mai ñacobi ëñani masitoca, Riusu yo'oja'yete ro'tajën ëjoma'ire'ahuë. Ñacobi ëñatoca, ¿mai queaca ro'tajën ëjoye'ne?

²⁵ Ro mai ñacobi ëñamajën ba'icuata'an, Riusu yo'oja'yete jo'caye beoye rotajën ëjojën ba'iyë mai.

²⁶ Ja'nca ba'ijënna, Riusu Espíritubi maire ai oiguë conji. Maire pa'npo ëaguëna, Espíritubi conji. Maibi ro'tajën, “Riusuni ujaye huesëyë” cajënna, Riusu Espíritubi mai ujase'ere achani, Riusuni ai oiguë, mai ro'taye porema'i ëayete Riusuni quëacaiji.

27 Quëacaiguëna, Riusubi bain recoñoa ro'tayete ëñaguë, Espiritu ro'tayete masiji. Masiguëna, Espiritubi Riusu yëye se'ga'ru baguë bain ujayete Riusuni ai oiguë sencaiji.

Más que victoriosos

28 Yureca ëñere masiyë mai: Riusubi si'a ën re'oto ba'iyete cuencueguë, “Yë'ë bain yësi'cuabi bojoja'bë” caguë, si'ayete re'oye re'huani jo'caguë ba'iji. Riusuni ai yëjën, maibi Riusu naconi ta'yejeiye ba'icua te'e ba'iyë. Ja'an se'gare ro'taguë, ja'nca jo'caguë ba'iji Riusu.

29 Riusu bain cuencuesi'cuare cato, Riusubi si'acuani ru'rureba ro'tani, baguë Zin ba'iyeru bacuare re'huani, bacuani baye ro'tabi. Yë'ë Zinbi si'a yë'ë bain cuencuesi'cua bacua ma'yëreba ba'ija'guë caguë, ja'nca bacuare re'huabi Riusu.

30 Riusubi, Yë'ë re'o bainni baza caguë, maire choji'i. Ja'an choisi'cuare yua quë'rë ru'ru masini cuencuebi. Baguë re'o bainrebare maire re'huani babi. Re'huani bani, baguë ta'yejeiye ba'i jobona ñë'coni, baguë ëjacuare maire re'huani baja'guë'bi.

31 Ja'nca maire re'huaguëna, ¿guere caye'ne mai? Riusubi maini contoca, yequëcuabi maini je'o baye gare porema'inë.

32 Riusubi baguë Zin gaña hua'guëni junni toñete ënsemaji'i. Ro mai gu'a jucha ro'ire baguëte insini jo'cabi. Ja'nca insiguë, maire'ga ro'tani, si'aye maina insireba insiyete ro'taji.

33 Yequëcuabi Riusu bain cuencuesi'cuare gu'aye catoca, Riusu re'o bain re'huasi'cuare sëani, maini conguë, maini je'o bacuare gare ënseji.

³⁴ Yequëcuabi maire si'nsejeiruna senjoñe yëtoca, bacuabi porema'ïñë. Cristobi mai jucha ro'ire junni tonguë, mai gu'a juchare senjobi. Senjoni, go'ya rani, Riusu jëja ca'ncore nëcaji. Ja'nca nëcaguëbi mai ba'iyete Riusuni ujacaiguë ba'iji.

³⁵ Ja'nca ba'iguë, maini ai yëreba yëguë ba'iji. Yëguë ba'iguëna, ¿güecuabi maire tëani senjoñe poreye'ne? Maire tëani senjocua beoyë. Ai yo'ojën ba'icuareta'an, huaji yejën ba'icuareta'an, je'o bajënna ai yo'ojën ba'icuareta'an, aon gu'a ju'ïñe ba'icuareta'an, guëojei caña beocuareta'an, carajejën ba'icuareta'an, junni huesëjën ba'icuareta'an, Cristobi maini gare jo'caye beoye ai yëguë, maini gare senjoñe beoye ba'iguë, baguë bainre re'huanì maini baji.

³⁶ Riusu coca toyani jo'case'ere ëñato, ñaca quëaji: Më'ëni yo'o conjën ba'icare sëani, yequëcuabi jo'caye beoye maire huani senjo ëaye ba'iyë. Maire ëñajën, "Oveja hua'na huaiye'ru huani senjoñu" maire ai ba'iyë careba cayë, toyani jo'case'e ba'iji.

³⁷ Ja'nca maini yo'ocuata'an, maire tëani senjoñe gare porema'ïñë. Cristobi maini ai yëguë, maire senjo güesema'iji. Ja'nca sëani, jëja recoyo re'huasi'cuareba ba'ijën ba'iyë mai.

³⁸ Aito. Cristobi maini ai yëguëna, maire tëani senjocua gare beoyë. Maibi junni huesëcuata'an, huajëjën ba'icuata'an, Riusu anje sanhuë, huati hua'i, ja'ancuabi ënse ëaye yo'ocuata'an, yureña ba'iyë, yuta ti'anma'ija'ñe, ja'an ba'iyëbi ai yo'oye jo'cacuata'an, guënamë re'oto ba'icuabi jëja ënsecuata'an,

³⁹ emëreba ba'icua, ruirureba ba'icua, ja'ancuabi ënsecuata'an, si'a ën re'oto re'huasiru ba'icubi maire tëani senjo ëaye yo'ocuata'an, Riusubi maini jo'caye beoye ai yëguë baji. Mai E'jaguë Cristo Jesusbi mai ro'ire junni tonsi'quë sëani, maini tëani senjo'ne yëcuabi ro yo'ojën, maini pa'roye gare porema'icua ba'iyë.

9

Dios ha escogido a Israel

¹ Yureca, yë'ëbi Cristoni recoyo te'e ro'taguë, te'e rui'ne ba'i cocare quëaguë, ro coquema'inë. Riusu Espiritubi masi güeseguëna, yë'ë bain jubë Israel jubë casi'cua, bacuare ro'taguë,

² bacuare recoyo ai ba'iyë ai oiguë, ai sa'ntiguë, ai yo'oguë ba'iyë yë'ë.

³ Yë'ë bain yësi'cuare Riusuni ujaguë, bacuare ai oiguë se'ne yë'ë. Cristo bain runni ba'ija'bë caguë, Riusuni se'ne. Poretoca, yë'ë'ga Cristo bain-guë ba'iguëta'an, bacua mame recoyo re'huani ba'ija'ye ro'ire bënni senjosi'quë runni ba'ija'ma, cayë yë'ë.

⁴ Yë'ë bain jubë, Israel jubë hue'ecuarë ro'tato, Riusubi baguë bainrebare bacuare cuencueguë ba'nji. Baguë ta'yejeiyereba ba'iyete bacuani masi güeseguë ba'nji. Baguë ira jia'noni case'e, Moisés coca guansese'e, Riusu huë'e yo'o co'ne, baguë cani jo'case'e're yo'oja'ye, ja'anre bacuana jo'caguë ba'nji Riusu.

⁵ Riusubi bacua ira ëja taita sanhuëte cuencueguë, baguë bainrebare jaijeiye re'huaguëna, yure ba'iyë. Ba'ijëna, Riusu Raosi'quëreba, Cristo

hue'eguë'ga bacua bain ru'rubi ti'anbi. Si'a re'oto Ëjaguëbi ti'anguëna, Riusuni ai bojojën, caraye beoye baguëte re'oyereba cajën bañuni, cayë.

⁶ Ja'nca ba'iguëna, Israel bainbi Cristoni gu'a güecuata'an, Riusu ira coca cani jo'case'ebi ñu'ñujeima'iji. Israel bainre ëñato, si'acuabi Riusu bainreba ruinmaë'ë.

⁷ Abraham mamacuare ëñato, Riusubi si'acuani cuencueni baguë bainre re'huama'iguë ba'iji. "Isaac mamacua se'gare yë'ë bainre re'huahuë" caguëña Riusu.

⁸ Ja'nca caguëna, ro bain se'gabi Riusu mamacua ruiñe beoye ba'iyë. Riusu case'e'ru cuencueni jo'casi'cua se'gabi baguë mamacua ruiñe.

⁹ Riusu case'ere ro'tato, Abrahamni ñaca cani jo'caguëña Riusu; "Yë'ë se'e raiye ti'anguëna, Sarabi zin hua'guëre të'ya raija'go" caguë jo'caguëña.

¹⁰ Ja'nca jo'caguë, Rebeca mamacuare'ga coca cani jo'caguëña. Mai ira taita Isaac naconi ba'igo, zin nëcago.

¹¹⁻¹² Yuta të'ya raima'igona, Riusubi ba samucua, ju ba'icuaire ëñani, bagoni quëani achoguëña: "Ba yo'jeguëbi baguë ma'yëni guanseni, quë'rë ta'yejeiye ëjaguë'ru ba'ija'guëbi" caguë cuencueni jo'caguëña. Yuta re'oye yo'oye o gu'aye yo'oye beoye ba'icuaireta'an, Riusubi cuencueni jo'caguëña. Ja'nca jo'caguëbi baguë yëye se'ga'ru baguë bainrebare cuencueni baji. Bacua yo'o yo'oni re'ojeiyete ëñama'iji. Baguë se'gabi cuencueni, baguë bainrebare re'huani baji.

¹³ Riusu coca toyase'ere ëñani, yequë quë'rore'ga

ëñato, ëñere toyani jo'case'e ba'iji: “Jacobni ai yëreba yëguë, ja'nrebi Esaúni güeguë senjohuë yë'ë” cani jo'cabi Riusu.

¹⁴ Ja'nca cani jo'caguëna, ¿mai queaca caye'ne? ¿Riusubi huacha ro'taguë, baguë bainre re'oye cuencuema'iji cacuaye? Gare bañë.

¹⁵ Riusubi Moisés naconi coca cani jo'caguë, ñaca cani jo'caguëña: “Yë'ë bainni oiguë congüë, yë'ë bainni yëreba yëguë, yë'ë se'gabi bacuani cuencueni bayë” cani jo'caguëña.

¹⁶ Ja'nca sëani, ro bain yo'o yo'oni re'ojeiyete ëñama'iji Riusu. Baguë bainrebare cuencueguë, baguë se'gabi bacuare oiguë conni, bacuare re'huanu bajì.

¹⁷ Riusu coca toyani jo'case'ere ëñato, Faraonni ñaca quëaguëña: “Yë'ë ta'yejeiye ba'iyete bainni masi güeseni, yë'ë ba'iyete si'a re'otona masi güeseza caguë, ja'an se'gare ro'taguë, gu'a ta'yejeiye ëjaguëre më'ëre re'huahuë yë'ë” quëaguëña Riusu.

¹⁸ Ja'nca sëani, Riusubi yequëni oiguë bani coñe yënica, ja'nca conji. Yequëre recoyo güeguëre re'huaye yënica, ja'nca baguëte re'huanu jo'caji. Baguë yëye se'gare yo'oji.

¹⁹ Yureca, yequëbi yequëre ñaca senni achama'iguë: “Ja'nca ba'itoca, ¿Riusu queaca ro'taguë, bain juchare cu'eni masi güesequë'ne? Yë'ë yëye'ru yo'oza caguëna, bainbi gare jëamajën ba'iyë” senni achama'iguë.

²⁰ Ja'nca senni achatoca, yë'ëbi sehuoyë: Më'ëbi Riusuni ro gu'aye ro'taguë cayë. Ro bainguë sëani, ja'anre caye beoye ba'ijë'ën. Soto re'huaguëbi sotoro re'huayete ro'tani ye'yejë'ën. Sotorote

re'huaguëna, ja'an sotoro ja'anse'ebi ba ëjaguëni: “Yë'ëre ai gu'aye re'huahuë më'ë” gare cama'iji.

²¹ Soto re'huaguëbi yënica, te'e sotobëte inni, samu sotoroanre re'huaye poreji. Te'e sotoro re'o ma'carëan ayayete re'huani, yequë sotoro si'si hui'ya ayayete re'huaji. Ja'nca yo'oguëna, Riusuni gu'aye sehuoye beoye ba'ijë'ën.

²² Riusu ba'iyete ëñato, ¿guere caye'ne mai? Yequëcuabi gu'aye yo'ojëna, baguë ta'yejeiye jëja bayete te'e jëana masi güeseni bënni senjoñe yëguëta'an, ja'anre yuta yo'omaji'i.

²³ Ru'ru baguë bainreba ba'ija'cua zoe cuencuesi'cuare ro'taguë, baguë ta'yejeiye ba'iyete, baguë yëguë ba'iyete bacuani masi güeseye tëca zoe ëjoji. Ja'nca masi güeseni tējini, gu'aye yo'ocuare bënni senjoni tonji.

²⁴ Ja'nca ba'iguëbi maini cuencueni choji'i. Judío bain jubë ba'icuaire, judío bain jubë ba'ima'icuaire, si'a bain ba'icuaire choji'i.

²⁵ Baguë ira bainguë raosi'quë Oseas hue'esi'quë, baguë toyani jo'case'e'ru ba'iji. Ñaca toyani jo'caguëña:

Riusu coca case'e'ë.

Yequë^{cua} yë'ë bainreba beocua case'eta'an, yë'ë bainrebare bacuare re'huaja'guë'ë yë'ë.

Yequë^{cua} jo'cani senjosi'cua ba'icuaireta'an, ja'ancuare tëani, yë'ë yësi'cuare re'huani baja'guë'ë yë'ë, caguë ba'nji.

²⁶ Më^{sacua} yua Riusu bainreba beoyë case'eta'an, ja'ansiruna ti'anni, më^{sacuaire} yë'ë mamacuare re'huani baja'guë'ë yë'ë, gare carajeima'iguë sëani, toyani jo'caguëña Riusu.

27 Israel bainre cato, Riusu ira bainguë raosi'quë Isaías hue'eguë, baguëbi ñaca yihuoreba yihuoni jo'caguëña: “Ziaya yëruhuana sani mejara'carëanre cuencueni masiye poretoca, Israel bainbi què'rë ai jai jubë bain jaijeija'cuareta'an, rëño jurë se'gare tëani baja'guë'bi Riusu.

28 Riusubi yua baguë coca cani jo'case'e'ru güina'ru te'e jëana te'e ruiñe yo'oguë ba'ija'guë'bi.”

29 Isaías'ga yequë què'rore'ga ñaca toyani jo'caguëña:

Mai ta'yejeiyereba Èjaguë Riusubi mai hua'na ba'i jubëte huesoni si'aguë, mai zin hua'na rëño jurëte jo'cama'itoca, Sodoma bain, Gomorra bain, ja'ancua'ru huesëni cara-jeisi'cua ruinre'ahuë mai hua'na, toyani jo'caguëña.

Los judíos y el evangelio

30 Ja'nca ba'iguëna, ¿Mai guere caye'ne? Judío bain jubë ba'ima'icuabi Riusu bain ba'ie ro'tama'icuareta'an, Riusubi bacuare baguë re'o bainre re'huabi, Cristoni si'a recoyo ro'tacuare sëani.

31 Ja'nca re'huaguëta'an, Israel bainbi Riusu re'o bain bañuni cajën, Moisés ira coca cani jo'case'e'ru güina'ru yo'o ëaye ba'icuata'an, Riusu bain ba'ie ti'anmaë'ë.

32 Ro bacua yo'o yo'oye se'gabi Riusu bain ba'ie ro'tacuata'an, poremaë'ë. Riusuni si'a recoyo ro'tayete yëma'icua sëani, Riusu re'o bain ba'ie ti'anmaë'ë. Ja'nca ti'anmajën, Riusu Raosi'quëreba, ba Cristo hue'eguëni ëñani, gatabëna gurujaiye'ru

Cristoni recoyo ro'taye yëma'icuabi ro tin ma'ana saë'ë.

³³ Riusu coca toyani jo'case'ere ëñato, ñaca caji:
Yureca yë'ë cuencuesi'quëre re'huani, judío bain
jobona saoja'guë'ë yë'ë.

Jesucristo hue'eji.

Ja'anguëte saoguëna, bainbi baguëni ëñani, ro tin
ma'ana quëñëhuë.

Jesucristoni si'a recoyo ro'tatoca, jëja recoyo
re'huajëna, baguë bënni senjorën
ti'anguëna, gare gati ëaye beoye
huanoja'guë'bi maire.

10

¹ Yureca, yë'ë bain ai yësi'cua, Israel bainre si'a
recoyo oiguë, bacuare Riusuni ujaye se'ga yo'oyë.
Riusu bain re'huasi'cua ba'ija'bë caguë, bacuare
si'a jëja Riusuni oiguë señë yë'ë.

² Bacuabi Riusuni coñu cajën, ai re'oye yo'o
yo'ojën bañuni cajën ba'icuata'an, Riusuni te'e
ruiñe ro'tama'icua ba'iyë bacua.

³ Riusu re'o bain ba'iyë huesëjën, bacuabi ro
ro'tajën, Mai se'gabi si'a jëja yo'o yo'ojën re'ojeiñu
cajën ba'iyë. Riusubi baguë Raosi'quëreba
ba'iguëte bacuani ëñoguëna, baguëna te'e zi'iñe
gu'a güejën baë'ë bacua.

⁴ Yurera Riusubi Cristote maina raoni ëñobi.
Ëñoguëna, Cristoni si'a recoyo ro'tatoca, Riusu re'o
bain re'huasi'cua ba'iyë mai. Moisés ira coca cani
jo'case'ere yo'oni re'ojeiñu gare se'e caye beoye
ba'ijë'ën cabi Riusu.

⁵ Moisés coca toyani jo'case'ere ëñato, ñaca caji:
“Riusu coca toyani jo'case'e si'ayete te'e ruiñe

yo'ojën ba'itoca, Riusu naconi si'arën ba'ija'cua'ë" caji.

⁶ Ja'nca caguëna, yureña quë'rë ta'yejeiye ba'i cocare maina cani jo'cabi Riusu: "Riusuni si'a recoyo ro'tatoca, baguë se'gabi maini re'oye yo'oye ro'taguë, mai gu'a juchare gare tënoni senjoja'guë'bi" yureña cani jo'cabi Riusu. Bain hua'nabi yuta baguë quë'rë ta'yejeiye ba'i cocare ye'yema'icua ba'ijën, ñaca cajën baë'ë: "Si'arën ba'iye gare ti'añe porema'iñë mai. ¿Jaroguëbi guënamë re'otona saiye poreguë'ne?

⁷ ¿Jaroguëbi bain junni huesësi'cua ba'iruna sani huajë raiye poreguë'ne? Saiye porecuabi beoyë" cajën baë'ë. Ja'nca cajën ba'icuata'an, Cristobi ën yijana ëñaguë rani, bacua yo'oye porema'iñe case'e'ru ta'yejeiye yo'oni güina'ru yo'obi baguë. Ja'nca ta'yejeiye yo'osi'quë sëani, mësacua yua si'arën ba'iye porema'iñe gare caye beoye ba'ijë'ën.

⁸ Riusu coca toyani jo'case'e, yequë quë'rore'ga ëñani, ëñere ye'yeni masijë'ën: "Riusu naconi si'arën ba'iye yënica, guaja beoye ti'añe poreyë mësacua. Te'e ruiñe recoyo ro'tajën, mësacua yi'oboanbi Riusu Raosi'quërebani si'a recoyo ro'ta cocare cajë'ën." Ja'an cocare mësacuani quëani achoyë yëquëna.

⁹ Ja'nca ba'iguëna, mësacua yua ën cocare cajën, Jesusbi yë'ë E'jaguëreba ba'iji cajën, si'a bainni quëajën ba'ijë'ën. Jesús junni tonsi'quëre huajëguëte go'ya rai güesebi Riusu, ja'anre si'a recoyo ro'tajë'ën. Ja'anre cani, si'a recoyo ro'tatoca, Riusubi mësacuare tëani, baguë bainre

mēsacuare re'huani baji.

¹⁰ Maibi Jesucristoni si'a recoyo ro'tajën, Riusu re'o bainre re'huasi'cua ba'iyë. Mai yi'obobi Jesucristo ba'iyete yequëcuani quëani ahojënna, Riusubi maire tëani re'huani baji.

¹¹ Riusu coca cani jo'case'ere ëñato, ñaca caji maire: “Riusu Raosi'quëni si'a recoyo ro'tatoca, baguë bënni senjoñe ti'anguëna, gare gati ëaye beoye huanoji maire” caji.

¹² Riusubi si'a bainre te'e ëñaguë ba'iji. Judío bainbi judío jubë ba'ima'icua'ru quë'rë re'o bain beoyë. Si'a bain te'e Ëjaguë ba'iguë'bi Riusu. Baguë ta'yejeiye Ëjaguë ba'iyete ro'tacua, si'acuani ënseye beoye baguë ba'iruna te'e choiji.

¹³ Riusu coca cani jo'case'ere ëñato, ñaca caji: “Cristo ta'yejeiye ba'iyete ro'tacua, baguëni si'a recoyo ro'tajën ba'icua, ja'ancuare tëani, baguë bainre re'huani baji Riusu” caji Riusu coca.

¹⁴ Ja'nca caguëna, Cristoni si'a recoyo ro'tama'icua ba'itoca, ¿Queaca baguë ba'iyete ro'taye'ne? Baguë ba'iyete achama'icua ba'itoca, ¿Queaca baguëni si'a recoyo ro'taye'ne? Riusu coca quëani achoguëbi bacuana saima'itoca, ¿Queaca baguë ba'iyete achaye'ne?

¹⁵ Riusubi baguë bain quëani achocuare cuencueni saoma'itoca, ¿queaca baguë cocare quëani achoye'ne? Riusubi baguë bain quëani achocuare cuencueni saoye masiji. Riusu coca cani jo'case'ere ëñato, ñaca caji: “Riusu re'o coca quëani achocuabi ti'anjënna, bainbi bacuani ai bojojën saludayë” caji.

¹⁶ Ja'nca ba'iyeta'an, yequëcuabi Riusu bojo coca

quëase'ere achaye yëmaë'ë. Riusu ira bainguë raosi'quë Isaías hue'eguë, baguë cani jo'case'e'ru ba'iyë. Ñaca cani jo'caguëña: “Ëjaguë, yë'ëbi më'ë cocare quëani achoguëna, ba bainbi ro achajën, më'ëre recoyo ro'tama'iñë” cani jo'caguëña.

17 Ja'nca sëani, Cristo ba'iyete quëani achose'e ba'itoca, bainbi achaye poreyë. Achatoca, Cristoni si'a recoyo ro'taye poreyë.

18 Ja'nca ba'iyeta'an, yeque cocare seña bayë yë'ë: ¿Israel bain yequërë Riusu coca achama'imate? Aito. Achahuë. Riusu coca cani jo'case'e'ru ba'iji:

Riusu bainbi quëani achoreba ahojënna, si'a re'oto bainbi achani masihuë, caji.

19 Ja'nca case'e ba'iyeta'an, se'e yeque cocare seña bayë yë'ë. ¿Israel bainbi Riusu cocare achacuata'an, yequërë te'e ruiñe ye'yema'imate? Aito. Ye'yehuë. Ye'yecuata'an, recoyo ro'taye yëmaë'ë. Ja'nca yëmajënna, Riusubi tin bainre cu'eni, Ja'ancuare yë'ë bainre re'huani baza cabi. Moisés coca cani jo'case'ere ëñato, ñaca caji:

Yë'ëbi yequë bain, gu'a bain cacuare cu'eni, yë'ë bainrebare bacuare re'huayë.

Ro huesë hua'na ëñocuare cu'eni yë'ë bainre re'huaguëna, mësacua Israel bainbi bacuani ëñani, bacuani bëinjën ba'iyë, caji.

20 Caguëna, Isaías'ga jëja recoyo re'huani, judío bain jubë ba'ima'icuarë ro'taguë, Riusubi quëaguëna, ñaca cani jo'caguëña:

Yequëcuabi yë'ëre cu'eye beoye ba'icuata'an, yë'ëna ti'anni masihuë.

Yë'ëre choima'icuaqueta'an, yë'ëbi yë'ë ba'iyete bacuani masi güesehuë cani jo'caguëña.

21 Ja'nca cani jo'caguëta'an, Israel bainre ro'taguë, Riusubi quëaguëna, Isaíasbi ñaca quëani jo'caguëña: “Ja'an bainre oiguë, yë'ëna raijë'ën choireba choiguëna, bacuabi ro achajën, ro gu'a coca cajën, yë'ëna raiye yëmaë'ë” quëani jo'caguëña Isaías.

11

El Israel escogido

1 Yureca, se'e yeque cocare seña bayë yë'ë: ¿Riusubi yequerë baguë bain Israel hue'ecuarë jo'cani senjoma'imaquë? Banbi. Yë'ë'ga Israel bainguë ba'iyë. Abrahamre cato, yë'ë ira taita ba'isi'quë baji'i. Benjamín jubë bainguë'ë yë'ë.

2 Riusubi ai ba'irën ro'tani, Abrahamni quëaguë: Yë'ë bain Israel hue'ecuarë yë'ë bainrebare re'huanì baza caguë, yurera bacuarë jo'cani senjomaji'i. Riusu coca cani jo'case'ere ëñato, baguë ira raosi'quë Elías hue'eguë, baguë coca caguë ba'ise'ere ro'tajë'ën mësacua. Riusuni ai oiguë ujaguë, Israel bainre gu'aye quëaguëña:

3 “Ëjaguë, më'ë coca quëani achocuarë huani senjohuë bacua. Më'ë bain misabë ba'iruanre taonni senjohuë bacua. Riusuni se'e ro'taye beoye bañu cajën, ja'nca yo'ohuë. Ja'nca yo'ojënna, yë'ë se'gabi më'ëni yo'o conguë ba'iyë. Ba'iguëna, yë'ëre'ga huani senjo ëaye huanoguëña bacuarë” quëaguëña Elías.

4 Quëaguëna, Riusubi baguëni re'oye sehuoguëña: “Oiyë beoyë ba'ijë'ën. Yequëcua yë'ë bain re'huasi'cuare cuencueto, yuta siete mil bainre bayë yë'ë. Ja'ancuabi huacha riusu Baal

caguë, ja'an huacha riusu te'ntoni nëcose'ere gare ro'taye beoye ba'iyë bacua” sehuoguëña Riusu.

⁵ Ja'nca ba'iguëna, yure'ga Israel bain rëño jurëbi Riusuni si'a recoyo ro'tacua ba'iyë. Riusubi oiguë ëñaguë, baguë yësi'cua se'gare cuencueni, baguë bainre re'huaní baji.

⁶ Ja'nca re'huaní baguëbi, bacua yo'o yo'ojën re'ojeiyete ëñamaji'i Riusu. Bainbi yo'o yo'ojën re'ojeiñu cacuareta'an, Riusubi ëñamaji'i. Bacua yo'o yo'ojën re'ojeiyete ëñani bojotoca, bacuare re'huaní bama'ire'abi. Bacua yo'o yo'oye se'gabi re'ojeire'ahuë.

⁷ Ja'nca ba'iguëna, ëñere achajën ba'ijë'ën. Israel bain jubëbi yo'o yo'ojën re'ojeiñu cacuata'an, Riusubi baguë bainre bacuare re'huamaji'i. Riusu cuencuesi'cua ja'ancua se'gare baguë bainre re'huaní babi. Yequëcuare banbi, baguë cocare achaye yëma'icua se'ani.

⁸ Ja'nca yëmajëna, Riusu coca caní jo'case'e'ru güina'ru baë'ë. Ñaca caji: “Ja'nca achaye yëmajën, Riusubi re'huaguëna, ëo caiñe huanone ba'icuabi saë'ë. Ja'nca saijën, bacua ñaco bacuata'an, te'e ruiñe ëñañe yëma'icua baë'ë. Bacua ganjo bacuata'an, te'e ruiñe achaye yëma'icua baë'ë. Yure tëca ja'nca ba'iyë bacua” caji Riusu coca.

⁹ Ira taita ba'isi'quë David hue'eguë'ga ñaca caní jo'caguëña:

Bacuabi re'o aon re'huaní Riusuni cuencuejën,
Riusubi ëñani bojoja'guë cajën, ro yo'oyë
bacua.

Riusu bënni senjoñe se'gabi bacuana te'e jëana
tonguëna, gare jëaye beoye ba'iji bacuare.

Airu hua'i hua'nabi yija gojena tonni zemo güeseye'ru, Riusubi ba bainni güina'ru te'e jëana zeanni bënni senjoja'guëbi.

¹⁰ Bacua ñaco ëñamajën, zizei re'oto ba'icua ru-inja'bë, te'e ruiñe ëñani masiye yëma'icua sëani.

Bacua gu'a juchare jo'cani senjoñe yëma'icua sëani, bacua guërëbë gan gu'rurë ba'icua ruinjën, te'e ruiñe nëcani ganiñe beoye ba'ija'bë.

Riusubi bacua gu'a juchare gare huanë yema'ija'guë cayë yë'ë, cani jo'caguëña David.

La salvación de los no judíos

¹¹ Yureca, se'e yequë cocare quëaye bayë yë'ë. Israel bainbi ba Cristoni recoyo ro'taye yëma'icua'eta'an, Riusubi gare jo'cani senjoñe beoji. Ja'nca ro'taye yëmajënna, Riusubi tin bainre cu'eni, baguë bainre re'huani baguëna, yequërë Israel bainbi bacua bojoyete ëñani, Riusuni se'e ro'tama'iñe.

¹² Yureca, Israel bainbi Cristoni recoyo ro'taye yëmajënna, tin bainbi Cristo ba'iyete ye'yeni, Riusu bainrebare re'huasi'cua baë'ë. Ja'nca re'huasi'cua ba'ijënna, judío bainbi Riusuni se'e ro'tani, se'e baguë bainre re'huasi'cua banica, si'a re'oto bainbi bacuare aireba bojojën ba'ija'cua'ë.

¹³ Yureca, mësacua judío bain jubë ba'ima'icua, mësacuani coca yihuoguë quëayë yë'ë. Riusubi yë'ëre cuencueni, judío bain jubë ba'ima'icua na raosi'quë sëani, mësacuana ti'anni, Riusu cocarebare mësacuana quëani achoguë ai ta'yejeiye ba'i yo'ore yo'oguë, Riusuni congüë ba'iyë yë'ë.

14 Ja'nca yo'oguë, yë'ë bain judío jubë ba'icua yua Riusuni se'e recoyo ro'taja'bë cayë. Tin bainbi Riusu naconi te'e bojojën ba'ijëna, Israel bainbi Riusuni se'e ro'tani baguë bainre re'huasi'cua ba'ija'bë, cayë yë'ë.

15 Yureca, Israel bain jo'cani senjosi'cua ba'ijëna, yequë bainbi Riusu yësi'cuare re'huasi'cua ba'iyë. Ja'nca ba'iyeta'an, Riusubi se'e Israel bainre baguë bainre re'huaguë, ja'anrën ti'anguëna, ju'insi'cua go'ya rani huajë hua'nare bacuare mame recoyo bacuare re'huani baja'guë'bi Riusu.

16 Israel bain ira taita hua'na ba'isi'cua yua Riusu bainreba re'huasi'cua sëani, Israel bain yo'je raicuabi Riusu bainreba ba'i jubë ba'iyë. Harinabë ba'iyete Riusuna insija'yete ro'tani, ye'yeye poreyë mai. Ru'ru tÿyoni insisi macabi re'o maca ba'itoca, si'abëbi re'oye ba'iji, caji Riusu. Olivo sunquiñë ba'iyere'ga ro'tani Israel bain jubë ba'iyete ye'yeye poreyë mai. Sunquiñë sitabi re'oye ba'itoca, si'a sunquiñë'ga re'oye ba'iji, caji Riusu.

17 Ja'nca ba'iyë Israel bain jubë. Bacua jubë ba'icua yequëcuabi gu'ajeijëna, Riusubi quëñoni senjobi. Gu'a sunqui cabëan tÿyoni senjosi'cua'ru baë'ë. Ba'ijëna, mësacua tin bain ba'icua yua ro airu sunqui cabëan ba'iyeru ba'ijën, Cristoni si'a recoyo ro'tajën, ba tÿyosi parobëanna sëoni mame sacasi'cua ruën'ë mësacua. Re'o sunqui cabëan mame re'huase'e ba'iyeru Riusubi mësacuare baguë bainre mame re'huani, baguë ba'i jobo ba'iyete mësacuana insiguë baji'i.

18 Ja'nca ba'iguëna, mësacua yua ëñare bajën,

Israel bain quëñoni senjosi'cua'ru quë'rë re'o bain'ë mai, caye beoye ba'ijë'ën. Yëquëna se'gabi re'o bain ba'iyë ca ëaye ba'itoca, ñaca ro'tani ye'yejë'ën: Sunqui cabëan se'gabi huajë cabëan ba'iyë porema'inë. Sunqui sitabi huajë sita ba'iguëna, sunqui cabëan'ga huajëji.

¹⁹ Ja'anre ro'tajën, mësacuabi yequërë ñaca yë'ëni sehuoma'iñe: “Më'ëbi te'e ruiñe caguëta'an, Riusubi tin bainre baza caguë, Cristoni recoyo ro'taye yëma'icuaire quë'ñeni senjobi. Tin cabëanre mame sëoye ro'taguë, gu'a cabëanre tëyoni senjoñe'ru yo'obi Riusu. Ja'nca yo'oguëna yëquëna se'gabi re'o bain ba'iyë.”

²⁰ Ja'anre catoca, mësacuabi te'e ruiñe quëahuë. Israel bainbi Cristoni recoyo ro'taye yëma'icuaire sëani, Riusubi bacuare quë'ñeni, gu'a cabëan tëyoni senjose'e'ru bacuare senjobi. Quë'ñeni senjosi'cua ba'iyeta'an, mësacua yua Cristoni jo'caye beoye si'a recoyo ro'tajën, ja'an se'ga'ru ba'ijë'ën. Riusu yo'ose'ere ro'tani, Yëquëna se'gabi re'o bain ba'iyë caye beoye ba'ijën, ëñare bajë'ën.

²¹ Riusu bain ru'ru ba'isi'cuaire quë'ñeni senjose'e sëani, mësacuabi Cristoni recoyo ro'tama'itoca, mësacuare'ga quë'ñeni senjosi Riusu.

²² Yureca, Riusu ba'iyete ro'tani ye'yejë'ën. Yequëcuare ëñaguë, ai bojoguë coñe poreji. Yequëcua Cristoni recoyo ro'taye yëma'icuaire ai jëja bënni senjoñe poreji Riusu. Israel bainbi Cristoni recoyo ro'taye yëmajëna, bacuare ai jëja bënni senjosi. Bënni senjoni, mësacuare ëñaguë, mësacuare cuencueni consi'quë baji'i. Ja'nca ba'iguëna, mësacua'ga Cristoni recoyo ro'taye gare jo'cama'ijë'ën. Ja'nca jo'catoca, Riusubi

mēsacuare'ga quë'ñeni senjoji. Gu'a cabëan tÿyoni senjose'e'ru, mēsacuare'ga quë'ñeni senjoji.

²³ Ja'nrëbi, Israel bain Cristoni recoyo ro'taye yëma'icuabi yequërë se'e bonëni, Cristoni si'a recoyo ro'tatoca, Riusubi se'e baguë bainre bacuare mame re'huani baji. Gu'a cabëan tÿyoni senjose'ere inni, mame sëoni, mame saca güeseye'ru güina'ru baguë bain senjosi'cuare se'e mame re'huani baye poreji, ai pore Ëjaguë sëani.

²⁴ Ja'nca ba'iguëna, mēsacua judío bain jubë ba'ima'icua yua ëñere ro'tani ye'yejë'ën. Mēsacua yua tin jubë bain ba'ijëna, Riusubi mēsacuare baguë bainreba ba'icua re'huani baji. Ja'nca re'huani baye poreguëta'an, judío bain Riusu bain ru'ru ba'isi'cua quë'ñeni senjosi'cua ba'ijën, ja'nrëbi Cristoni si'a recoyo ro'tatoca, bacuare'ga quë'rë ta'yejeiye'ru baguë bainrebare se'e mame re'huani baye poreji Riusu. Airu sunqui cabëanre jo'ya sunquiñëna saca güesetoca, jo'ya sunqui cabëan tÿyose'ere quë'rë ta'yejeiye ja'ansi sunquiñëna saca güeseye masiji Riusu.

La salvación final de los de Israel

²⁵ Mēsacua Ai ye'yesi'cua'ë yëquëna, ro'tamajën ba'ijë'ën caguë, ëñere, bain ja'anrën huesëse'ere, mēsacuani yihuoni jo'cayë yë'ë. Israel bain jubë jobo ba'icuabi Cristoni recoyo ro'taye yëmajën ba'iyë. Ja'nca ba'ijëna, Riusubi judío bain jubë ba'ima'icua choini, baguë jai jubë bainrebare bacuare re'huani baye ro'taji.

²⁶ Ja'ancuare re'huani tÿjiguëna, ja'nrëbi Israel bainbi Cristoni si'a recoyo ro'taja'cua'ë. Ja'nca ro'tajëna, Riusubi baguë bainrebare bacuare

tëani, mame re'huani baja'guë'bi. Ira coca toyani jo'case'ere ëñani, ja'an ba'ija'yete masiye poreyë mai:

Judío bain jubë Israel hue'ejën ba'icuaire ba'iguë, te'eguë, Riusu cuencueni raoja'guë, ja'anguëbi ti'anni, bacuare tëani baja'guë'bi.

²⁷ Riusu ru'ru ba'isirën canì jo'case'e'ru yo'oguë, bacua gu'a juchare gare senjoni, bacuare tëani baja'guë'bi.

Ja'an cocare canì jo'cabi Riusu.

²⁸ Ja'nca canì jo'caguëna, yureta'an, Israel bainbi Riusu cocarebare achaye yëmajën, Cristoni je'o bajën ba'iyë. Ja'nca ba'icuaire sëani, Riusubi bacuani ëñaguë, baguë bain ba'iyë ënseji. Ënseguëna, mësacua judío bain jubë ba'ima'icua yua Cristoni si'a recoyo ro'tani, Riusu bain ba'iyë poreyë. Israel bain yua Riusu bain ba'iyë ënsesi'cuareta'an, Riusubi bacuare ai yëji. Bacua ira bain ba'isi'cuani: Mësaqua yua yë'ë bainreba ba'i jubë'ë canì jo'casi'quë sëani, Riusubi baguë cuencuesi'cuare ai yëguë, bacuani tëani baja'ye gare huanë yema'iji.

²⁹ Riusubi baguë bainre cuencueni choini, baguë naconi si'arën bayë canì jo'casi'quëbi gare tin yo'oye beoye ba'iji.

³⁰ Quë'rë ru'ru ba'isirën ba'iguëna, Riusubi judío bainre cuencueni, baguë bainre bacuare re'huani baguëna, mësaqua tin bainbi Riusu coca quëani achose'ere ro huesëjën, baguëni recoyo ro'tamaë'ë. Yureta'an, judío bainbi Riusu cocare ro'taye gu'a güecua sëani, Riusubi mësaquani oiguë ëñani, baguë bainre mësaquare re'huabi.

³¹ Ja'nca re'huaguëna, judío bainbi ëñani, mësacuani oiguë coñete ëñani, bacuabi se'e ro'tani, Riusu cocare si'a recoyo ro'taja'cua'ë. Ja'nca ro'tajëna, Riusubi baguë bainre bacuare re'huani baja'guë'bi.

³² Yureca, Riusubi si'a bainni bacua ro achajën ba'iyete masi güeseji. Ja'nca masi güesequëna, bacuabi, “Ai gu'aye yo'ohuë yë'ë. Riusu coca guansení jo'case'ere achani yo'oye yëma'isi'quëbi yure yo'oza” catoca, Riusubi bacuani oiguë ëñani, baguë naconi te'e zi'inni bacuare baji.

³³ Yureca, mai Taita Riusu yua maire ai ro'taguë, baguë bayete maina ai ba'ie ai insireba insiji. Ai ba'ie ai masireba masiguë'bi ba'iji baguë. Baguë ñacobi ëñani, si'aye beoru masiji. Yureca maibi baguë ro'tani cuencuese'ere, baguë yo'o yo'ose'ere, ja'anre ëñani, mai gare ro'taye porema'icuata'an, baguë se'gabi ta'yejeiye re'huani, re'oye ro'tani yo'obi cayë mai.

³⁴ Baguë coca cani jo'case'e'ru ba'ie güina'ru ba'iji baguëre. Baguë recoyo ro'tayete masiye yëtoca, ro mai ñacobi ëñani masiye ai caraji maire. Baguëni yihuocuare cu'etoca, gare tinjama'inë.

³⁵ Bainbi bacua bayete Riusuna ro insini, ja'nrebi coca cajën, “Riusuna ro insiguëna, baguë yua yë'ëna go'ie ro'ie baji” ja'anre catoca, ai huacha cajën ba'icua'ë bacua.

³⁶ Yureca, ën re'oto si'a re'otore ëñato, Riusubi si'aye re'huani jo'cabi. Baguë se'gabi coca guansequëna, si'a ën re'oto re'huani jo'case'e ba'iji. Baguë se'gabi si'ayete caraye beoye baji. Baguë yërën ti'anguëna, baguë se'gabi si'aye ñu'ñujei güeseye masiji. Ja'nca sëani, baguëni re'o coca

cajën, “Riusu yua ai ta'yejeiyereba ba'iguë'bi ba'iji, maire” ja'anre jo'caye beoye cajën bañuni. Ja'nca raë'ë.

12

La vida consagrada a Dios

¹ Yureca, yë'ë bain sanhuë, mësacuani ñaca yihuoreba yihuoyë yë'ë. Riusubi mësacuani ai oiguë conni, baguë re'o bainre mësacua re'huani baji. Ja'nca baguëna, mësacua'ga mësacua ba'ie si'ayete Riusuna insini jo'cajë'ën. Ja'nca insini jo'cajën, Riusu yëye'ru baguëni jo'caye beoye ai yëjën, baguëre yo'o concua gare ba'ijë'ën.

² Ja'nca ba'ijën, ro ën yija bain yo'ojën ba'ie'ru gare yo'oye beoye ba'ijë'ën. Riusu bainre mame re'huasi'cua sëani, Riusu yëye se'gare ro'tani, ja'an se'gare te'e ruiñe yo'ojën ba'ijë'ën. Ja'nca ba'ijën, Riusu yëye yua re'oye se'ga ba'iguëna, Riusubi mësacua yo'o coñete re'oye ëñaguë, mësacuani bo-joji.

³ Ja'nrebi, Riusubi baguë yo'ore yë'ëna oiguë ëñoguëna, mësacua yihuo cocare quëani achoyë yë'ë. Si'acuabi ro mësacua ba'iyete ro'tajën, Yë'ë se'gabi ai re'oye yo'ohuë yë'ë, ro'taye beoye ba'ijë'ën. Mësacua yo'o case'ere te'e ruiñe masini re'oye yo'ojën ba'ijë'ën. Riusubi mësacua recoyo ro'tayete masini, baguë yo'o yo'oyete ëñotoca, ja'anre te'e ruiñe ro'tani, Riusubi yë'ëni, re'oye guanseguë ba'iji cajën, Riusuni conjën ba'ijë'ën.

⁴ Yureca, mai ga'nihuëbi, mai ëntë sara, guëon, ñaco, ganjo, ja'anre bajën, ga bayebi tin yo'o yo'ojën ba'iyë.

⁵ Mai hua'na'ga ai jai jubë bain ba'ijën, Cristo naconi te'e ba'ijën, baguë yo'o yo'ojën, ga baignuëbi tin yo'o yo'ojën, Cristona zi'injën, si'a jubëbi sa'ñeña conjën, te'e yo'o yo'ojën ba'iyë mai.

⁶ Ja'nca ba'ijënna, Riusubi baguë bayete maina ro insiguë, ga bainguëte tin yo'o yo'oye porecuare re'huaguëna, baguë re'huase'e'ru ba'iyë baguë yo'ore conjën bañuni. Baguë coca masi güesese'e quëacua'ru re'huasi'cua banica, mësacua Cristoni si'a recoyo ro'tajën ba'iyë'ru baguë coca quëani achose'ere masini quëajën ba'ijë'ën.

⁷ Yequëcuani yo'o concua re'huasi'cua banica, bainre yo'o conjën, re'oye yo'ojën ba'ijë'ën. Bainre ye'yocua re'huasi'cua banica, te'e ruiñe yo'o yo'ojën, bainre ye'yojën ba'ijë'ën.

⁸ Bainre bojoye yihuocua re'huasi'cua banica, re'oye yihuojën, Cristoni quë'rë re'oye masijë'ën cajën, bacuani bojo güesejën ba'ijë'ën. Yequëcuani bonsere ro insicua re'huasi'cua banica, bonsere ëa ëñañe beoye ba'ijën, bainna ro insijën ba'ijë'ën. Bain ëjacua re'huasi'cua banica, te'e ruiñe ëñajën re'oye guansejën ba'ijë'ën. Bain ai yo'ojën ba'icua concua re'huasi'cua banica, güeye beoye bojojën, bacuare conjën ba'ijë'ën.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Si'a jubëbi te'e ruiñe ba'i recoyobi sa'ñeña ai yëreba yëjën ba'ijë'ën. Si'a gu'ayete güereba güejën ba'ijë'ën. Re'oye ba'iyete ro'tani, ja'anre jo'caye beoye bojojën ba'ijë'ën.

¹⁰ Mësacua te'e bainre yëreba yëye'ru sa'ñeña ai yëreba yëjën ba'ijë'ën. Ja'ansi'cua ba'iyete

ro'tamajën, yequëcuani quë'rë ta'yejeiye te'e ruiñe ëñajën, re'oye cajën ba'ijë'ën.

¹¹ Riusubi yo'o caguëna, si'a jëja yo'o yo'ojën, ñame ro'tamajën, mësacua yo'o conjën ba'ijë'ën. Riusu Espíritu bacua sëani, si'a recoyobi yo'o yo'ojën, Riusure conreba conjën ba'ijë'ën.

¹² Cristo in rai umuguse ti'anjañete ro'tajën ëjojën, bojojën ba'ijë'ën. Ai yo'ojën ba'icuaata'an, jo'caye beoye Cristoni si'a recoyo ro'tajën ba'ijë'ën. Riusu naconi coca cajën, caraye beoye baguëni ujajën ba'ijë'ën.

¹³ Cristo bain bonse carajën ba'itoca, bacuare conjën, mësacua bonsere ro insijën ba'ijë'ën. Mësacua huë'ena ti'ancuare bojojën, re'oye saludajën, bacuare re'oye cuirareba cuirajën ba'ijë'ën.

¹⁴ Yequëcuabi mësacuare gu'aye yo'otoca, bacuare re'oye cajën ba'ijë'ën. Bacuani gu'aye caye beoye ba'ijën, bacuare re'oye coñe Riusuni ujajën ba'ijë'ën.

¹⁵ Bojojën ba'icua ba'itoca, bacua naconi te'e bojojën ba'ijë'ën. Ai yo'ojën oicua ba'itoca, bacua naconi te'e oijën ba'ijë'ën.

¹⁶ Mësacua sañeña bojojën, sañeña coca cajën, te'e recoyo ro'tajën bojojën ba'ijë'ën. Yë'ë se'gabi më'ë masiye'ru quë'rë masiyë, ja'anre caye beoye ba'ijë'ën. Ro yo'o con hua'na naconi ba'ijën, bacuani bojojën, bacuani coñe gare güeye beoye ba'ijë'ën.

¹⁷ Yequëcuabi mësacuani gu'aye yo'otoca, bacua gu'aye yo'ose'ere'ru bacuana se'e gu'aye yo'oma'ijë'ën. Si'a bainre te'e ruiñe conjën, sañeña re'oye yo'ojën ba'ijë'ën.

18 Si'a bain naconi te'e bojojën bañuni cajën, mësacua porese'e'ru bacuani re'oye yo'ojën ba'ijë'ën.

19 Yë'ë bain ai yësi'cua, yequëcuabi mësacuani gu'aye yo'ojënna, bacuare'ga güina'ru gu'aye yo'omajën ba'ijë'ën. Riusu bënni senjoja'ñete ro'tajën bacuani gu'aye yo'oye beoye ba'ijë'ën. Riusu coca toyani jo'case'ere ëñato, ñaca caji: "Yë'ë se'gabi bain gu'aye yo'ocuani bënni senjoñë" caguë yihuobi Riusu.

20 Yequë quë'rore ëñato, ñaca caji: "Më'ë je'oguëte aon gu'ana ju'intoca, baguëni aon cuiraguë ba'ijë'ën. Oco ëatoca baguëni ocore uncuajë'ën. Ja'nca re'oye yo'otoca, baguëbi ai huaji yëguë, baguë gu'aye yo'ose'ere ro'tani, gati ëaye ro'taguë ba'iji" caguë yihuobi Riusu.

21 Ja'nca sëani, mësacuabi gu'aye yo'o ëaye ro'tatoca, gu'aye yo'oma'ijë'ën. Re'oye yo'oye se'ga ba'ijë'ën. Ja'nca ta'yejeiye ba'ijënna, mësacua je'ocuabi ro jëja beojën quëñëni saiye.

13

1 Bain ëjacuabi guansejënna, si'acuabi achani, Jaë'ë cajën, bacua case'e'ru yo'ojën ba'ijë'ën. Riusu cuencueni re'huasi'cuare sëani, ja'nca yo'ojën ba'ijë'ën. Ëja bain si'acuare cato, Riusu se'gabi bacuare cuencueni re'huani jo'cabi.

2 Ja'nca jo'caguëna, mësacuabi ëja bain guansese'ere yo'oye yëma'itoca, Riusu cuencueni jo'case'ere gu'aye sehuoyë. Ja'nca yo'otoca, mësacuare bëiñe se'ga ba'iji.

3 Re'oye yo'ocuare si'nseyete ëja bainre re'huamaji'i Riusu. Gu'aye yo'ocuare si'nseyete

bacuare re'huani jo'cabi. Ja'nca sëani, mësacuabi re'oye yo'otoca, ëja bainbi mësacuare te'e ruiñe ëñajën, mësacuare si'nsemajën ba'iyë.

⁴ Riusure concua sëani, mësacuare'ga coñe poreyë. Ja'nca ba'ijëna, mësacuabi gu'aye yo'otoca, bacuare huaji yëjën ba'ijë'ën. Mësacuani si'nseye poreyë. Riusu cuencueni re'huasi'cua sëani, gu'aye yo'ocua si'acuare si'nseye bayë.

⁵ Ja'nca re'huani jo'case'e sëani, ëja bain guansese'ere achani yo'ojën ba'ijë'ën. Riusubi yë'ëre bënni senjoja'ñe ja'an se'gare ro'tama'ijë'ën. Mësacua quë'rë se'e recoyo te'e ruiñe ro'tajën, re'oye yo'oye ro'tajën ba'ijë'ën

⁶ Güina'ru, ëja bainbi impuesto curire senni achajëna, mësacua ro'ijën ba'ijë'ën. Impuesto ëjacuabi yua Riusuni conjën, impuesto curi ro'iyete guanseye bayë.

⁷ Ëja bain impuesto curire ro'iyë guanseyëna, mësacua ro'ijën ba'ijë'ën. Yequë ëjacuabi yequë curire ro'iyë guanseyëna, mësacua ro'ijën ba'ijë'ën. Bacua guansese'e si'aye achani, re'oye sehuojën ba'ijë'ën. Bacuani te'e ruiñe ëñajën, bacuani re'oye coca cajën ba'ijë'ën.

⁸ Yequëcuani gare debeye beoye ba'ijë'ën. Sa'ñeña ai yëjën, sa'ñeña ai conreba conjën ba'ijë'ën. Mësacuabi yequëcuani ai yëreba yëjën ba'itoca, Riusu guanseni jo'case'e si'aye yo'osi'cua ba'iyë mësacua.

⁹ Riusu guanseni jo'ca cocare ro'tato, ñaca ba'iji: “Yequëre, yecore yahue yëye beoye ba'ijë'ën. Bainre huani senjoñe beoye ba'ijë'ën. Gue jiañe beoye ba'ijë'ën. Yequë bainguë yo'ose'ere ro

coqueguë camaquë ba'ijë'ën. Yequë bainguë bayete ro ëa ëñañe beoye ba'ijë'ën.” Ja'an coca guanseni jo'case'ere ro'tato, se'e yequë coca guanseni jo'case'e “Ja'ansi'quë yëguë ba'iyë'ru, yequë bainre güina'ru ai yëguë ai oire bajë'ën” ja'an cocare achani yo'otoca, si'a guansesi coca yo'oye'ru quë'rë te'e ruiñe yo'ojën ba'iyë mësacua.

¹⁰ Mësacuabi yequë bainni ai yëjën, ai oijën ba'itoca, bacuani gu'aye yo'oye beoye ba'iyë. Ja'nca sëani, mësacua bainni te'e ruiñe yëjën ba'icuabi Riusu coca guanseni jo'case'ere te'e ruiñe achani yo'ojën ba'iyë.

¹¹ Yureca, canni sëtaye'ru ëñani ro'tajën ba'ijë'ën. Ñame ëama'iñe bañuni. Riusu yo'o guansese'ere quë'rë ta'yejeiye yo'ojën bañuni. Maire in rai umugusebi ai besa ti'anja'ñeta'an ba'iji. Cristoni si'a recoyo ro'tasi umugusere ro'tato, baguë in raiyete ta'yejeiye ro'tamatena, yureta'an zoe ëjoye beoye ba'iyë mai.

¹² Baguë bain ëjojën ba'icuare yuara in raiji. Ja'nca sëani, mai ja'anrë ba'isi yo'o, gu'aye yo'ose'e cato, ja'anre gare jo'cani senjojën bañuni. Baguë bainreba yo'ojën ba'iyë'ru ba'ijën, Cristo ba'iyete si'a bainni masi güesejën, re'oye yo'ojën bañuni.

¹³ Ja'nca ba'ijën, baguë ta'yejeiye ba'iyë'ru ba'ijën, re'oye yo'ojën, gu'a juchare gare yo'oye beoye bañuni. Ro a'ta fiesta yo'oni jo'chana güebeye, yequëni yeconi yahue yëni a'ta yo'oye, sa'ñeña gu'aye yo'oye, sa'ñeña bëinjën huaiye, yequëcua ba'iyete ëa ëñani bacua'ru quë'rë ta'yejeiye ba'iyë yëye, ja'anre gare yo'oye beoye bañuni.

¹⁴ Mai Ëjaguë Jesucristo naconi te'e zi'inni, baguë

ta'yejeiye ba'iyebi jëja recoyo re'huani ba'ijë'ën. Maibi Riusu bainreba sëani, gu'a ëaye yo'oye'ru ro'taye beoye ba'ijën, ja'anna bojo ëaye beoye bañuni, cayë yë'ë.

14

No critiques a tu hermano

¹ Ja'nrëbi, yequëcua, Cristoni si'a recoyo ro'tajën ba'icuaabi yua Cristo bainreba mame re'huasi'cua ba'ijën, Cristo ye'yose'e'ru te'e ruiñe ye'yeye carajën banica, mësacuabi bacuare bojojën, mësacua jubëna choijën ba'ijë'ën. Ja'nca yo'ojën, bacua yo'ojën ba'iyë, bacua ro'tajën ba'iyë, yua tin ba'itoca, mësacua yua bacuare hui'ya senni achaye beoye ba'ijë'ën.

² Yequëcuabi ro'tajën, si'a aon, si'a hua'i, ja'anre aiñe poreyë cajënna, yequëcuabi, Ja'an hua'ire gare ainma'iguë'ë yë'ë cayë. Yequëcua'ne huacha riusu hua'ina insini jo'casi'cua sëani, yurera hua'ire güejën, hua'ire ainma'icua ba'iyë.

³ Ja'nca cajënna, si'a aon aincuabi yua ja'an ro'tacuare “Riusu bain ro'taye'ru tin ro'tayë mësacua” catoca, ai huacha cayë mësacua. Hua'ire ainma'icua'ga yua si'a aon aincuani gu'aye caye beoye ba'ijë'ën. Riusu mame re'huase'ere ro'tajë'ën. Si'acua Cristoni si'a recoyo ro'tacua, ja'ancuare baguë bainrebare re'huani baji Riusu.

⁴ Ja'nca sëani, Cristo bainbi mësacua ro'tajën yo'oye'ru tin yo'ojënna, bacuani gu'aye caye beoye ba'ijë'ën. Riusu se'gabi baguë bain bëiñete caye poreji. Baguëbi ga bainguëni ëñani, Re'o bainguë ba'iji canica, ¿mësacua queaca tin caye masiye'ne?

Mai Ējaguēbi baguēte re'o bainguēte re'huani baguē, baguēte gare senjoñe beoye ba'ija'guē'bi.

⁵ Ja'nrēbi, yequēcua Cristoni si'a recoyo ro'tacuabi “Yequē umuguseña Riusu què'rē jēja umuguseña'ē” cayē. Yequēcua tin ro'tacuabi “Si'a umuguseña te'e ba'iji” cayē. Cristo bain jubē ba'icuabi tin ro'tajēn, jēja umuguseña ba'iyete tin catoca, sa'ñeña gu'aye caye beoye ba'ijē'ën. Ga bainguē se'gabi Riusu yēyete ro'tani, masini yo'ojēn ba'ijē'ën.

⁶ Yequēcuabi, Te'e umuguseña Riusu jēja umuguseña'ē cajēn, ja'an umuguseña ba'iyete bojojēn ro'tayē, Riusuni ai yēreba yēcua sēani. Yequēcuabi ja'nca ro'tamajēn, Si'a umuguseña yua te'e re'oye ba'iji ro'tayē. Bacua'ga Riusuni ai yēreba yēcua ba'iyē. Yequēcua si'a aon aincuabi Riusuni te'e ruiñe ro'tajēn, bacua hua'ire ainjēn bojoyē, Riusuni Surupa cacua sēani. Yequēcua hua'ire ainma'icuabi Riusuni ai yēreba yējēn, bacua aonre bojoyē, Riusuni Surupa cacua sēani.

⁷ Yureca, si'a bain Cristoni si'a recoyo ro'tacua yua Riusu bain re'huasi'cuare sēani, yē'ē yua mēsacuani ja'nca yihuoguē cayē yē'ē. Mai ba'iyete ro'tato, Ro mai yēse'e se'gare yo'ojēn bañuni caye beoye ba'iyē. Mai junni huesēyete ro'tato, Ro mai yēse'e se'ga'ru junni huesēye poreyē mai caye beoye ba'iyē.

⁸ Mai Ējaguē cuencueni re'huase'e sēani, baguē se'gabi mai ba'iyete baji. Maibi huajējēn ba'ijēna, mai Ējaguē yēye yo'oyete maini baji. Mai junni tonrēn ti'anguēna, mai Ējaguē cuencueni re'huase'e ba'iji. Ja'nca sēani, huajējēn ba'itoca,

mai Ējaguēbi maini baji. Junni tontoca, mai Ējaguēbi maini baji. Ja'nca sēani, ro mai yēse'ere gare yo'oye beoye bañuni.

⁹ Cristobi ja'an ro'ire junni tonni, ja'nrēbi go'ya raji'i. Huajējēn ba'icua, junni tonsi'cua, si'acua Cristoni si'a recoyo ro'tacua, ja'ancuani baguē bainre re'hvani baye ro'taguē, ja'nca yo'obi.

¹⁰ Ja'nca ba'iguēna, mēsacuabi mēsacua bain Cristoni ro'tacuani gu'aye caye beoye ba'ijē'ēn. Mēsacuabi ēn cocare cajēn, “Bacuabi tin yo'oye ro'tajēn, re'oye yo'oye ti'anma'iñē. Yē'ē se'gabi re'oye yo'oyē” ja'anre gare caye beoye ba'ijē'ēn. Ēn yija carajeirēn ti'anguēna, mai si'acuabi mai yo'ojēn ba'ise'e, gu'aye yo'ose'e, re'oye yo'ose'e, si'ayete ro'tani, Riusuni sehuoye bayē.

¹¹ Riusu coca toyani jo'case'e, ñaca ro'tajēn ba'ijē'ēn:

Mēsacuani te'e ruiñereba caguē quēayē, caji Riusu. Si'a bainbi yē'ēna rani, yē'ēna gugurini rēañe bayē. Si'a bainbi yē'ēni cajēn, “Quē'rē ta'yejeiye Ējaguē ba'iyē mē'ē” yē'ēni te'e caja'cua'ē.

¹² Ja'nca toyani jo'case'e sēani, mai si'acuabi te'ena, te'ena, Riusuna ti'anni, mai ro'tajēn ba'ise'e, mai yo'ojēn ba'ise'e, Riusubi ro'ta güesequēna, si'ayete Riusuni sehuoye bayē.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³ Ja'nca sēani, yureña, se'e sa'ñeña gu'aye caye beoye bañuni. Riusu bainrebani Cristote jo'ca güesema'iñe cajēn, “Ja'ancuabi re'oye yo'oye ti'anma'iñē” caye beoye bañuni.

¹⁴ Mai Ējaguē Jesús masi güesese'e sēani, si'a aon aiñe re'oye ba'iji. Ja'nca masiguēta'an, yequēbi

“Huacha riusuna insisi hua'ire aiñe gu'aji” catoca, aiñe beoye ba'ija'guë.

¹⁵ Ja'nca caguëbi më'ë hua'i aiñete ëñani, recoyo gu'ajeitoca, më'ëbi baguëni oiye beoye ba'iyë. Më'ë ai yëguë ba'iyete baguëni ëñoma'iñë më'ë. Cristobi baguë gu'a jucha ro'ire junni tonsi'quë sëani, më'ë hua'i aiñete ro'tani, baguëbi ëñani gu'aye ro'tatoca, aiñe beoye ba'ijë'ën.

¹⁶ Yë'ë ta'yejeiye ba'iyete gu'aye cama'ija'guë cajën, mësacua ëñajën ba'ijën, re'oye yo'oye se'ga ba'ijë'ën.

¹⁷ Riusubi baguë bain cuencuesi'cua naconi te'e ba'iguëna, maibi aon aiñe, gono uncuye, ja'anre ta'yejeiye ro'tama'iñë. Te'e ruiñe ba'i recoyo ro'taye, sa'ñeña bojojën ba'iyë, Riusu Espiritu naconi te'e ba'iyë, ja'anre ai ta'yejeiye ro'tajën ba'iyë mai.

¹⁸ Cristo yo'o guansese'ere ja'nca yo'ojën, Cristo bain mai naconi te'e ba'icua ro'tajën bañuni. Bacuabi mai ba'iyete ëñani, Cristoni quë'rë re'oye ye'yeja'bë cajën, ëñajën ba'ijën, re'oye yo'ojën bañuni. Ja'nca ba'itoca, Riusubi maire bojoji. Bain'ga maire te'e ruiñe ëñajën ba'iyë.

¹⁹ Sa'ñeña te'e bojojën bañuni cajën, Cristo ba'iyete quë'rë ye'yeni quë'rë jëja recoyo re'huaye, ja'anre sa'ñeña conjën bañuni cayë.

²⁰ Ja'nca sëani, mësacua yëse'ere yo'ojën, yequëcua mësacuare ëñacuani huacha yo'o güesetoca, ai gu'aye yo'oyë mësacua. Si'a hua'i yua aiñe re'oye ba'iyeta'an, yequëcuabi mësacua hua'i aiñete ëñani, Huacha riusu hua'ini insisi hua'ire aiñe re'oji ro'tatoca, mësacuabi ro gu'aye yo'oyë.

²¹ Mësacua hua'i aiñe, jo'cha uncuye, ja'n cara'ru

yo'oni, mēsacua bainni Cristote recoyo ro'taye jo'ca güesetoca, ja'anre ainmajën uncumajën ba'ijë'ën.

²² Mēsacua Cristoni si'a recoyo ro'tacuabi yequëcua Cristo bainni cajën, “Si'a hua'ire ainjë'ën” hui'ya caye beoye ba'ijë'ën. Mēsacua hua'ire aiñe re'oji masijën ba'icuata'an, mēsacua ëñajën ba'ijën, Riusuni yo'o conjën, baguë naconi te'e bojojën ba'ijë'ën.

²³ Yequëcuabi cajën, “Huacha riusuna insisi hua'ire aintoca gu'aji” cani, ja'nrebi ja'an hua'ire aintoca, gu'aye yo'ohuë bacua, caji Riusu. Mai hua'na, Cristo bainbi ja'ansi'cuabi ro'tajën, “Ën hua'ire aintoca, gu'aye yo'oyë yë'ë” ro'tani, ja'anrebi ja'an hua'ire aintoca, Riusubi mai ba'iyete ëñani, Gu'aye yo'ohuë më'ë caji.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

¹ Yureca, maibi Cristo naconi ta'yejeiye ye'yesi'cuabi yua yequëcua Cristo naconi ta'yejeiye ye'yema'icuanì oijën, Cristoni quë'rë jëja recoyo ro'tayete bacuare conjën bañuni, cayë. Ro mai yëse'e se'gare yo'oye beoye bañuni, cayë.

² Ja'an ye'yema'icuaire ro'tani, Cristoni quë'rë re'oye conjën ba'ija'bë cajën, Cristo naconi ta'yejeiye yo'oye bacuani ye'yojën bañuni.

³ Cristote ro'tato, ro baguë yëse'e se'gare yo'oye beoye baji'i. Riusu yëse'e se'gare yo'oguë, ai ja'siye ai yo'oye babi. Riusu coca toyani jo'case'e'ru ñaca baji'i: “Bainbi më'ëni je'o coca cani jëhuajën, güina'ru yë'ëre'ga je'o cani jëhuahuë” toyani jo'case'e sëani, ja'nca baji'i.

4 Riusu ira coca toyani jo'case'ere masiye poreyë mai. Riusu bain ja'anrë ba'isi'cuabi ai yo'ojëna, Riusubi bacuani ai conguë baji'i. Ja'nca conguë ba'iguëna, mai'ga ai yo'ocuata'an, quë'rë jëja recoñoa re'huayë. Riusu conja'ñete jo'caye beoye ëjojën, baguë naconi si'arën ba'ija'ye bojojën ro'tayë mai.

5 Aito. Mai Ëjaguë Riusubi maini ai ta'yejeiye coñe masiji. Ai jëja recoñoa bacuare maire re'huaji. Ja'nca re'huaguëbi mësacuare'ga conguë, quë'rë jëja recoñoa bacuare mësacuare re'huaja'guë. Sa'ñeña te'e recoyo ai bojo huanofne ba'icuarë mësacuare re'huaja'guë. Mai Ëjaguë Cristo Jesús masi güeseguë ba'ise'e'ru güina'ru sa'ñeña recoyo te'e bojojën ba'ijë'ën.

6 Ja'nca ba'ijën, mai Taita Riusuni cajën, “Ai ta'yejeiguë'bi ba'iyë më'ë” jo'caye beoye jëja cani achojën ba'ijë'ën. Mai ta'yejeiye Ëjaguë Jesucristo, baguë Taitare sëani, ja'nca cani achojën ba'ijë'ën.

El evangelio es anunciado a los no judíos

7 Ja'nca ba'ijën, sa'ñeña te'e recoyo bojojën, mësacua si'a Cristo bain ba'i jubëna ñë'cani ba'ijë'ën. Cristobi mësacuare ñë'coni baye'ru, mësacua güina'ru sa'ñeña ñë'cani ba'ijë'ën. Ja'nca ñë'cani ba'ijën, Riusu ta'yejeiyete aireba masi güeseyë mësacua.

8 Cristo ba'iyete cato, ëñere mësacuani quëayë yë'ë. Judío baina ti'anni, Riusu jia'noni case'e bacua ira ëja taita sanhuë ba'isi'cuani cani jo'case'e, ja'an cani jo'case'e'ru güina'ru ba'ija'guë caguë baji'i. Riusubi guanseguëna, Cristobi achani, judío bainni ai re'oye yo'obi.

9 Ja'nca yo'oguë, judío bain jubë ba'ima'icua'ga Riusu oiguë coñete ye'yeni Riusuni bojojën, Riusu ta'yejeiyete masi güesejën ba'ija'bë caguë, judío bainna ti'anbi Jesucristo. Riusu coca toyani jo'case'e'ru güina'ru baji'i Jesusre. Ëñere ëñani masijë'ën:

Yureca, më'ë ba'iyete judío bain jubë ba'ima'icuaní masi güeseni, më'ë ta'yejeiyete bojoguë, bacuani quëani achoguë gantayë yë'ë.

10 Ja'nca toyani jo'case'e ba'iguëna, yequë quë'rona ëñato, Riusubi ñaca caní jo'caguëña:

Mësacua judío bain jubë ba'ima'icua yua Riusu bainreba naconi ñë'caní, baguë ba'iyete te'e bojojën ba'ijë'ën.

11 Ja'nca caní jo'caguë, se'e ñaca caní jo'case'e ba'iji:

Mësacua judío bain jubë ba'ima'icua yua mësacua Ëjaguërebare bojojën, baguë ta'yejeiyete quëani achojën ba'ijë'ën.

Si'a bainbi baguëte güina'ru quëani achojën bojojën ba'ija'bë, caní jo'case'e ba'iji.

12 Ja'nrëbi, se'e Isaías toyasi pëbëna ëñato, ñaca caji:

Mai ta'yejeiye Ëjaguë ira taita ba'isi'quë Isaí hue'eguë baguë mamaquë yo'je raija'guëbi maina ti'anja'guë'bi.

Ti'anni si'a re'otoña bain Ëjaguë ruinguëna, judío bain jubë ba'ima'icuari baguëni si'a recoyo ro'tani, baguë tëani bayete ëjojën ba'ija'cua'ë, caji Riusu coca.

13 Yureca mai Taita Riusuën.

Si'a bainbi baguëte güina'ru quëani achojën bojojëbi maire, se'e ju'iñe beoye ba'icuaire,

baguë naconi te'e ba'icuaire maire re'huaja'guëre sëani, jo'caye beoye ëjoye poreyë mai. Mësacuabi Cristoni si'a recoyo ro'tajëna, Riusubi mësacuare güina'ru re'huaja'ye caguë, caraye beoye recoyo bojojën ba'icuaire mësacuare re'huani baja'guë. Ja'nca re'huani baguëna, baguë Espíritu ta'yejeiye baiyete bajën, baguë re'oye yo'oja'ye cani jo'case'ere bojojën ëjoye poreyë mësacua.

¹⁴ Yureca, yë'ë bain sanhuë, mësacua jëja recoyo bayete ro'taguë, mësacua te'e ruiñe ro'tajën ruinjaë'ë cayë. Ai masiye ye'yesi'cuabi yua sa'ñeña ye'yoni yihuoye poreyë.

¹⁵ Ja'nca ba'ijëna, yë'ëbi yua Mësacua huanë yeye beoye ba'ijë'ën caguë, yë'ë yihuo coca ma'carëanre mësacuana te'e ruiñereba toyani saohuë. Riusubi yë'ëni ai ba'iyë ai conguëna, ja'nca yo'ohuë yë'ë.

¹⁶ Judío bain jubë ba'ima'icuaana saiguëna, Jesucristobi yo'o caguë, bacuare conguë ba'ijë'ën caguë, Yë'ë cocarebare bacuana quëani achoguë ba'ijë'ën caguë, yë'ëre cuencueni re'huabi. Re'huaguëna, Riusu tëani bayete judío bain jubë ba'ima'icuaani quëani achoguë ba'iyë yë'ë. Riusubi, Bacuani bani bojoza caguë, baguë Espíritute bacuana meni tonni, baguë bainrebare bacuare re'huaye ro'taji.

¹⁷ Riusubi yë'ëre cuencuesi'quë sëani, yë'ëbi Jesucristoni yo'ore conguë, Ai re'o yo'o ba'iji caguë, baguë yo'ore yo'oguë bojoyë yë'ë.

¹⁸ Cristo se'gabi ai ta'yejeiye yo'oguëna, baguë yo'ore yo'oye porehuë yë'ë. Cristobi yo'o caguëna,

ja'anre yo'oni, judío bain jubë ba'ima'icuabi Riusuni achani, Cristoni si'a recoyo ro'taja'bë caguë, baguë cocarebare quëani achoyë yë'ë. Ja'nca quëani achoguë, Cristo yo'ore yo'oguë,

¹⁹ Riusu Espíritubi ta'yejeiye conguëna, Riusu ta'yejeiye yo'ore si'a jëja yo'oni, bainni masi güesehuë yë'ë. Masi güesequë, Te'e ruiñe ba'i coca'ë caguë, Jerusalenbi sani, Ilírico ba'i re'otona ti'añe tëca, Cristo mame re'huani baja'ye, ja'an cocare quëani achoni tējihuë yë'ë.

²⁰ Ja'nca quëani achoguëna, Cristo ba'iyete achama'isi'cuabi Cristo mame re'huani bayete achajën baë'ë. Yequëcua yua Riusu cocarebare ru'ru quëani achojën ba'itoca, yë'ëbi ja'anruanna güina'ru quëani achoma'iñe caguë baë'ë.

²¹ Riusu coca toyani jo'case'e'ru güina'ru ba'ija'ye ba'iji. Tin bainbi baguë cocarebare achani masija'cua'ë caji. Ja'nca sëani, ën cocare achani ro'tajë'ën:

Baguë ba'iyete huesëcuabi yurera achani, baguëte ye'yeni, baguëte te'e ruiñe masija'cua'ë, toyani jo'cabi Riusu.

Pablo piensa ir a Roma

²² Ja'nca quëani achoguë ganiguë, yua mësacuani ëñaguë saza casi'quëta'an, porema'iguë baë'ë. Saiye yësi'quëta'an, yurera tëca saiye poremaë'ë yë'ë.

²³ Yureca, ënjo'on ba'i re'otona ganiguë, Riusu yo'ore yo'oni tējihuë yë'ë. Ja'nca ba'iguëbi mësacuare ëñajaza zoe tëcahuëan ba'iye casi'quë mësacuana yureca saiye ro'tayë yë'ë.

24 España yijana saiguë, ja'an ma'abi ganiguë, mësacuana yureca ti'anni ëñaguë bojoja'guë'e. Eñaguë bojoguëna, yequërë mësacuabi yë'ëre, Española saiguëte bojojën, baruna conjën saoma'ñe.

25 Ru'ru, yë'ëbi Cristo bain jubë Jerusalén ba'icuaana bonsere sani insijaza caguë ba'iyë.

26 Macedonia, Acaya, ja'an Cristo bainbi judío bain jubë ba'ima'icua, Cristo bain bonse beo hua'na Jerusalén ba'icuaare coñu cajën, bacua bain bonsere bëyoni, ja'anruna saoye ro'tahuë. Ja'an bonsere sani insija'guë'e yë'ë.

27 Judío jubë bain ba'ima'icuabi bacuare coñe yëtoca, re'oye ba'iji ro'tahuë bacua. Judío bain Cristoni si'a recoyo ro'tacuabi yua Cristo ta'yejeiye ba'iyete bacuani bojojën masi güesejënna, bacuabi bacua bonsere bëyoni, bacuana go'iyë insiye'ru ro insiye bayë.

28 Ja'an bonsere yuara inni, Jerusalenna sani, insicaiyë yë'ë. Ja'nca yo'oni tējini, ja'nrëbi Española saiguëbi mësacua naconi choa ma'carë bëani huajëni bojoguë, se'e España yijana ganiguë saiye.

29 Ja'nca ti'anni bëaguë, Cristo cocarebare mësacuani quëani achoguëna, Cristobi ta'yejeiye conguëna, maibi sa'ñeña te'e bojojën, sa'ñeña quë'rë jëja recoñoa re'huajën ba'ija'cua'e.

30 Yureca, yë'ë bain sanhuë, mësacua yua mai Eǵaguë Jesucristo bain re'huasi'cuabi sa'ñeña ai yëreba yëjën ba'iyë. Riusu Espíritute bacua sëani, sa'ñeña recoyo te'e bojojën, yë'ëre Riusu cocarebare si'aruanna quëani achoguë ganiguëte

ro'tajën, mësacua si'a jëja Riusuni yë'ère ujjajën ba'ijë'ën.

³¹ Judea bain Cristoni recoyo ro'tama'icuari yë'ère gu'aye yo'oma'ija'bë cajën, Riusuni ujjajën ba'ijë'ën. Ja'nrebi, Jerusalén ba'icua Cristo bainreba, bacuare'ga ujjajën ba'ijë'ën. Yë'è bonse sani insija'yete ai bojojën coja'bë cajën, Riusuni ujjajën ba'ijë'ën.

³² Riusubi ja'nca contoca, mësacuana re'oye ti'anni bojoye poreyë yë'è. Ja'nca ti'anni, mësacua jubë naconi te'e recoyo ba'iguë, Huajë recoyo ba'iguë runza caguë ëjoyë yë'è.

³³ Yureca, mai Taita Riusubi mësacua naconi ba'iguë, yua mësacua recoyo re'o huanofne ba'icua re'huanu baja'guë, caguë ujjajë yë'è. Ja'nca yo'oja'guë.

16

Saludos personales

¹ Yureca yëquëna jubë baingo Febe hue'egote mësacuana saoguëna, bagoni bojojën, bagote conjën ba'ijë'ën. Cristo bain Cencrea huë'e jobo ba'icua ai re'oye consi'core sëani,

² bagoni bojojën, bagote re'oye cuirajën bajë'ën. Mësacua yua Riusu bainreba ba'ijën, bagoni te'e bojojën te'e ruiñe conjën ba'ijë'ën. Ai jai jubë bainre congo, yë'ère'ga congo ba'isi'cobi yequërë bonse caratoca, bagore carayete bagona ro insijën, bagoni bojojën ba'ijë'ën.

³ Prisca, Aquila, ja'an hua'nabi yë'è naconi Cristo yo'o conjënna, bacuare saludajë'ën.

4 Ba samucuabi yë'ëre oijën ba'ijën, yequëcuabi yë'ëre huani senjoma'iñe cajën, yë'ë ro'ina huani senjosi'cua'ru ba'ire'ahuë. Yë'ëbi bacuare ro'taguë, Riusuni Surupa caguëna, judío jubë bain ba'ima'icua, si'a Cristo bain ba'i jubë ba'icua'ga ba samucuaire ro'tajën, ai bojojën, Riusuni Surupa cajën ba'iyë.

5 Ba samucua ba'i huë'e ñë'cajën ba'icua, Cristoni ujjajën gantajën ñë'casi'cua, ja'ancuare'ga saludajë'ën. Yë'ë bainguë ai yësi'quë Epeneto hue'eguëre'ga saludajë'ën. Asia yija bainguëbi Cristoni si'a recoyo ru'rureba ro'taguë ba'isi'quëbi ba'iji.

6 María hue'egore'ga saludajë'ën. Mësa'cua naconi ba'igobi ai re'oye te'e yo'o consi'co ba'igo.

7 Andrónico, Junias, bacuare'ga saludajë'ën. Yë'ë te'e jubë bain ba'ijën, yë'ë naconi te'e ya'o huë'e ñu'isi'cua baë'ë. Cristo cuencueni raosi'cua ba'i jubëbi bacuare quëato, ai re'oye yo'o conjën ba'iyë, quëayë. Yë'ëbi Cristoni recoyo ro'taguë ba'isirënre ro'tato, bacuabi ru'ru Cristoni si'a recoyo ro'tahuë.

8 Ampliato hue'eguëre'ga saludajë'ën, yë'ë naconi mai Ejjaguëni te'e bojoguë ba'iguëre.

9 Urbano hue'eguëre'ga saludajë'ën. Mai naconi te'e jubë ba'iguë, Cristoni te'e conguë ba'iji. Mai bainguë ai yësi'quë Estaquis hue'eguëre'ga saludajë'ën.

10 Apelesre'ga saludajë'ën. Si'acuabi baguëni ëñajën, Cristo yo'ore te'e ruiñereba conguë'bi ba'iji cayë. Aristóbulo hue'eguë, baguë te'e huë'e bainre'ga saludajë'ën.

11 Yë'ë bainguë Herodiön hue'eguëte saludajë'ën. Narciso hue'eguë, baguë te'e huë'e

bain, mai Ęjaguēni si'a recoyo ro'tajēn ba'icua, bacuare saludajē'ēn.

¹² Mai Ęjaguēre yo'o concua, Trifena, Trifosa, ja'ancuare saludajē'ēn. Mai baingo ai yēsi'co Pérsida hue'egore'ga saludajē'ēn. Mai Ęjaguē yo'ore congobi ai jēja yo'o yo'ogo ba'igo.

¹³ Rufo hue'eguē, mai Ęjaguēni si'a recoyo te'e ruiñe ro'taguē, ja'anguēre'ga saludajē'ēn. Baguē pē'cagore'ga saludajē'ēn. Yē'ē'ga bagote ro'taguē, bagoni Mamá cayē.

¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, bacuare saludani, mai jubē bain Cristoni si'a recoyo ro'tacua, bacua naconi ba'icua'ga saludajē'ēn.

¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, Nereo yo'jego, Olimpas, bacua jubē Cristo bain ba'icua'ga saludajē'ēn.

¹⁶ Mēsacua yua sa'ñeña te'e bojojēn, sa'ñeña su'ncajēn saludajēn ba'ijē'ēn. Cristo bain jubēan si'a re'otoña ba'icua'bi mēsacuare saludaye cahuē.

¹⁷ Yureca, yē'ē bain sanhuē, yequēcuabi mēsacua jubēna ti'anni, Bēin cocare bēyoñu cajēn, Riusu ma'a ganiñete ēnse bi'ratoca, bacuare masini, bacuare zi'iñe beoye ba'ijē'ēn. Bacuabi mēsacua Cristo coca te'e ruiñe ye'yese'ere yēma'ijēn, tin ye'yojēn ba'icua sēani, ja'nca te'e zi'inmajēn ba'ijē'ēn.

¹⁸ Mai Ęjaguē Jesucristo yo'ore coñe beoye ba'iyē bacua. Ro bacua gue ēaye yo'oye se'gare ro'tajēn ba'iyē. Curire tēani bañu cajēn, te'e ruiñe sehuoye huesēcuana sani, Bacuani re'oye achoye cañu cajēn, bojora'rē coqueyē.

19 Yureca, mēsacua ba'iyete cato, mēsacuabi Riusu cocare te'e ruiñe achani yo'ojën ba'iyë. Si'a bainbi ja'anre masiyë. Ja'nca sëani, mēsacuare ai bojoye ro'taguë, mēsacuani ñaca yihuoyë yë'ë. Re'oye yo'oyete ai masiye ye'yejën ba'ijë'ën. Gu'aye yo'oyete ëñanica, gare coque güesema'ijë'ën. Gue gu'aye yo'oye beoye ba'ijë'ën.

20 Ja'nca ba'iguëna, zupai huatibi mēsacua jobona yo'o yo'oguëna, mai ta'yejeiye Riusu bojo recoñoa re'huaguëbi zupai yo'ore ëseni quë'rë ta'yejeiye yo'oja'guë'bi. Baguë cocare añani cani jo'caguëna, ro'tani cayë yë'ë: “Eva mamaquë yo'je raija'guëbi ta'yejeiye yo'oni më'ë sinjobëna quëonni si'aja'guë'bi, baguë guëonbi” cani jo'caguëña Riusu.

21 Yureca, Timoteo hue'eguë, yë'ë naconi Cristo yo'ore conguë, baguëbi mēsacuare saludaye saoji. Yequëcua yë'ë baincua, Lucio, Jasón, Sosípater, bacua'ga mēsacuare saludajë'ën cahuë.

22 Yë'ë'ga Tercio hue'eguë Pablo cocare toyacaiguëbi mai Ëjaguëni si'a recoyo ro'taguë, mēsacuare saludayë yë'ë.

23 Cayo hue'eguë'ga mēsacuare saludaye cabi. Baguë huë'ere ba'iyë yë'ë, Cristo bain ñë'ca huë'ere. Bacuabi ënjo'ona rani, si'a jubëbi Riusuni ujjajën gantajën bojoyë yëquëna. Erasto hue'eguë, ën huë'e jobo curi re'hua ëjaguë, baguë'ga mēsacuare saludaye saoji. Cuarto hue'eguë, mai jubë bainguë yua mēsacuare saludajë'ën cabi.

24 Mai Ëjaguë Jesucristobi mēsacua jubë si'acuare ai ta'yejeiye conguë ba'ija'guë. Baguë bayete

mësacuana caraye beoye ro insireba insiguë ba'ija'guë. Ja'nca ba'ija'guë, cayë.

Alabanza final

²⁵ Yureca, mai Ta'yejeiye Ëjaguë Riusuni bojojën, ta'yejeiye baguëni caraye beoye cajën bañuni cayë. Baguë se'gabi mësacuare quë'rë jëja recoyo ro'tacuare re'huaye masiji. Bainre tëani re'huani baye, Jesucristo ba'iyete ye'yose'e, yë'ë coca quëani achose'e, ja'anre ro'tani, Riusu coñete mësacua masiyë. Riusubi ru'rureba ba'isirëmbi ja'anre ro'tani, bainni zoe te'e ruiñe masi güesema'iguë baji'i.

²⁶ Ja'nca ba'iguëbi baguë ira bain raosi'cuabi baguë cocare toyani jo'cajënna, baguë tëani re'huani bayete maini yurera quëani achoni jo'cabi. Carajeiye beoye ba'iguë sëani, mai Taita Riusubi ja'anre guansequëna, maina jo'case'e baji'i. Baguëbi ru'ru ba cocare te'e ruiñe achoma'iguë, yurera si'a re'otoña bainni baguë cocarebare te'e ruiñereba quëani achobi. Yë'ë cocare te'e ruiñe achani, Cristoni si'a recoñoa ro'tajën ba'ijë'ën caguë, si'a jubë bainni masi güesebi.

²⁷ Mai ta'yejeiye Ëjaguë Riusu se'gabi si'aye te'e ruiñe masiji. Jesucristobi baguë ba'iyete maini masi güeseguë raiguëna, baguëna bojojën, baguëni ta'yejeiye cocare caraye beoye careba cajën bañuni. Ja'nca ba'ija'guë.

**Riusu cocabera: mai ëjaguë Jesucristo
ba'iyete toyani jo'case'e'ë
New Testament in Siona (CO:snn:Siona)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siona

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Siona [snn], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Siona

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

ce8413d6-ff57-5b18-bda5-72d8f77005b2